﴿ سورەتی (النجم) ﴾

ئـەم سـورەتە بـە شـێوەیەکی گشـتی دەڵێـی ئـاوازێکی سـەمفۆنیای بڵنـدە بـە ئاوازێکی رێك و پێك رێکخراوە، سازو ئاوازی لە رێکخستنی وشەکاندا هەستی پێ دەکرێت، هـەروەها لـە نێوان ئایەتـە هاوتەریبـە هاوسـەنگەکاندا، ـ شێوازی تایبەتی خۆی هەیە ـ لە هەموو سورەتەکەدا بەگشتی تێبینی دەکرێت، بەڕوونی دیـارە کـە خـوای گـەورە بەتایبـەت لـە هەنـدێ شـوێندا بـە چاکی زانیـوە کـە بـەو شێوەیە بێت، جاری وا هەیە وشـەیەك یـان سـەروایەك هـاتووە و زیاد کراوە، بۆ ئەوەی سازو ئاوازو کاریگەرییەکەی بەردەوام بێت ؛ هاوڕی لەگەڵ ئـەو واتایـەی کە مەبەستە لە دەستەواژەو داڕشتنە قورئانیەکەدا وەکو :

﴿ أَفَرَءَيۡتُمُ ٱللَّٰتَ وَٱلۡعُزَّىٰ ﴿١٩﴾ وَمَنَوٰةَ ٱلثَّالِثَةَ ٱلۡأُخۡرَىٰٓ ﴿٢٠﴾ ﴾ ئەگـەر بیفەرموایـە (وَمَنَوٰةَ ٱلۡأُخۡرَىٰٓ) هاوکێشەی ئایەتەکە ناڕێك دەبوو یان تـەنها بیفەرموایـە (وَمَنَوٰةَ ٱلثَّالِثَةَ) سەرواکە تێك دەچوو!!

دیارە کە هـەموو وشـەیەك نرخ و جێگـەی خـۆی هەیـە .. دیـارە کـە خـوای گـەورە حسابێکی وردی بۆ هاوسـەنگی و سـەروا کردووە .. بـۆ نموونـە وشـەی (إِذن) کـە بـەم شـێوەیە هـاتووە (إِذًا) لـەم دوو ئایەتـەدا پێویسـتە بـۆ هاوسـەنگیان : ﴿ أَلَكُمُ ٱلذَّكَرُ وَلَهُ ٱلۡأُنثَىٰ ﴿٢١﴾ تِلۡكَ إِذٗا قِسۡمَةٞ ضِيزَىٰٓ ﴿٢٢﴾ ﴾ دیـارە کـە وشـەی (إِذًا) پێویسـتە بـۆ هاوسەنگی، سەرەڕای ئەوەی کە کارێکی هونەرییشە لە داڕشتنەکەدا ..

بەڵێ؛ ئەو شێوازە لە داڕشتن سازو ئاوازێکی تایبەتی و کاریگەریی خۆی هەیە ، شـێوازێکی شـەپۆلاوی یـە لەلایـەك ، ئاسـانکاری یـە لـە تێپـەڕبوونیـدا لەلایـەکی

تـرەوە، بەتایبـەت لـە بەشـی یەکـەم و بەشـی کۆتـایی سـورەتەکەدا.. ئەمـەش هاوئاهەنگییـەکی جـوان نیشـان دەدات لـە شـەپۆلو تێپـەڕبوونی ئاسـان کـە گونجاوە لەگەڵ وێنەو سایەی ڕەهادا کە دڵان دەهێنێتە جوڵەو لەرزە لە بڕگەی یەکەمدا، هەروەها هاوئاهەنگە لەگەڵ واتای ئەو کاریگەرییانەی کە لە بڵندیەوە دێن لە بڕگەی کۆتاییدا، لەو نێوانەشدا بابەتەکان و کەش و هەواکان نزیکن لەو باسانە.

بێگومان وێنەو سایەکان لە بڕگەی یەکەمدا لە بڵندی یەوە دێنو تیشك و نور و رونـاکی دەبەخشـن و ڕووداوە نورانیـەکان و دیمەنـە پەروەردگارییـەکان بـاس دەکـەن. لـەم جـمو جـوڵ و خۆنیشـاندانی حـەقیقی جوبرەئیـل بـۆ پێغەمبـەری نـازدار(ﷺ).. پاشـان سـایە و وێنـەو جوڵـەو دیمـەنی نـورانی تـر هـاوڕێ لەگـەڵ کەشو هەوای ئیمانیو ڕۆحی، کە هەمووی لە دەستەواژەو تویێی ئایەتەکاندا نومایانـە، بـە شـێوازێکی ڕێـكو پێـكو سەرسـوڕهێنەر .. دواتـریش ئـەو بۆنـە خۆشو ئەو سایە قەشەنگە کەشو هەوای سورەتەکە بە تەواوەتی دادەگرێت، ئاسەوار لەسەر هەموو بەشەکانی تری سورەتەکە دادەنێت، هەتا کۆتایی دێت بە شێوازێکی زۆر کاریگەرو ڕێنمونیەکی زۆر قوڵ و وروژێنەر.. هـەموو خانەیـەکی مـرۆڤ دێنێتـە لـەرزەو بـە دەوریـدا خـەریکـە بـاڵ دەگرێتـەوەو بـەدەم داخـوازی یەکانەوە دەچێت.

ئـەم بابەتـەی کـە ئـەم سـورەتە گرنگـی پێـداوە هـەر ئـەو بابەتەیـە کـە سـورەتە مەککیەکان گرنگیـان پێداوە؛ بابەتی عەقیدەو بیروباوەڕە کە بریتیە لە بابەتی وەحی و نیگا، تاك و تەنهایی خوای گەورە، باسی قیامەت و جیهانی دوایی.

سورەتەکە لە گۆشە نیگایەکی تایبەتەوە لەو بابەتانە دەدوێت، بابەتی وەحی و نیگـا دووبـارە دەکاتـەوە کـە هەرچـی دێـت دەربـارەی ئـەم عەقیدەیـە راسـت و دروسـتە، بیروبـاوەڕی شـیرك و هاوەڵگـەری دەخاتـە روو کـە چـەندە بـێ بنـەما و پوچ و مژمۆڵ و خەیاڵبافی یە ..

بڕگەی یەکەمی سورەتەکە حەقیقەتی وەحی و سروش باس دەفەرموێت، دوو دیاردە لە دیاردەکانی باس دەکات؛ دیمەنێك لە دیمەنەکانی، راستی و دروستی و واقیعیەتی وەحی و نیگا لە روانگەی ئەو دوو دیمەنەوە دەخاتە روو؛ هـەروەها ئـەوە دووپـات دەکاتـەوە کـە پێغەمبـەر(ﷺ) لـە جوبرەئیـل سـڵاوی لێ بێـت ئـەم پەیامەی وەرگرتووە وبە چاوی خۆی؛ بەڕوونی بە دیـداری شاد بووە، هەروەها ئاگاداری کردووە لە بەڵگەو و نیشانە گەورەکان لە دروستکراوانی خوادا ..

بڕگـەی دوهـەمیش بـاس لـە بتـەکانیان دەکـات : لات و عـوزا و مـەنات، هـەروەها بۆچـوونی خورافییـان دەربـارەی فریشـتە، وە بەختانـە بـێ سـەرو بنـەکانیان کـە گوایـە کچـی خـوان!! هـەموو ئەمانـەش گومـانی نادروسـتن و زۆر دوورن لـە حەقیقەتـەوە و بـە هـیچ شـێوەیەك لێـی نزیـك نابنـەوە ، ئەمـە لـە کاتێکـدا کـە پێغەمبەر(ﷺ) بەوپەڕی دڵنیایی و متمانەو بەرچاو ڕوونیەوە بانگی کردوون بۆ ئیمان.

بڕگەی سێهەمیش پێغەمبەر(ﷺ) ئاراستە دەكات بۆ وازهێنان لەو كەسانەی كە پشت دەكەنە بەرنامەی خواو حەز بە یادو باسی ناكەن تەنها بە دنیاوە سەرگەرمن و لەو سنورە بەدەر شتێكی تر نازانن، پاشان باسی قیامەت دەكات و پاداشتی ئەوێ دەبەستی بە كارو كردەوەی خەڵكیەوە، پەیوەستی دەكات بەوەی كە خوای گەورە تەواو زانایە پێیان، هەر لەو كاتەوە كە لە خاكی زەوی دروستی كردوون، پاشان كە بونەتە كۆرپەلە لە سكی دایكیاندا، بێگومان ئەو زاتە لە خودی خۆیان شارەزاترە پێیان، لەسەر بنەمای زانستی روون و ئاشكرا، نەك لەسەر بنەمای گومان و مژمۆڵی ، لێپرسینەوە و پاداشتیان دەداتەوە ، سەرەنجام كۆتایی هەمووشت بەرەو لای ئەو زاتە دەبێت.

بڕگەی كۆتایی و چوارەمیش باسی بنەماكانی عەقیدەو بیروباوەڕ دەكات هەروەكو لە پەیامە دێرینەكاندا هاتووە، كە هەركەس بارمتەی كارو كردەوەكەی خۆیەتی ، بەوردی حسابی لەگەڵ دەكرێت، پاداشتی بەدادپەروەرانە دەدرێتەوە، هەمووان بەناچاری بۆلای پەروەردگاریان دەبرێنەوە، ویستی ئەو زاتە رەهاو بی سنورە، لەگەڵ ئەوەشدا هانمان دەدات تا ئاوڕێك لە هۆكاری تیاچوونی قەومە پێشووەكان بدەینەوە، پاشان بە چەند ئایەتێك كۆتایی بە سورەتەكە دێنێت: سەرەنجام سەرەتاو كۆتایی لە سروش و وێنە و سایەو هاوسەنگی و رواڵەتی گشتیدا پێك دەگەنەوە..

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

﴿ وَٱلنَّجۡمِ إِذَا هَوَىٰ ﴿١﴾ مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمۡ وَمَا غَوَىٰ ﴿٢﴾ وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلۡهَوَىٰٓ ﴿٣﴾ إِنۡ هُوَ إِلَّا وَحۡيٞ يُوحَىٰ ﴿٤﴾
عَلَّمَهُۥ شَدِيدُ ٱلۡقُوَىٰ ﴿٥﴾ ذُو مِرَّةٖ فَٱسۡتَوَىٰ ﴿٦﴾ وَهُوَ بِٱلۡأُفُقِ ٱلۡأَعۡلَىٰ ﴿٧﴾ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ ﴿٨﴾ فَكَانَ قَابَ قَوۡسَيۡنِ أَوۡ
أَدۡنَىٰ ﴿٩﴾ فَأَوۡحَىٰٓ إِلَىٰ عَبۡدِهِۦ مَآ أَوۡحَىٰ ﴿١٠﴾ مَا كَذَبَ ٱلۡفُؤَادُ مَا رَأَىٰٓ ﴿١١﴾ أَفَتُمَٰرُونَهُۥ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ ﴿١٢﴾ وَلَقَدۡ رَءَاهُ
نَزۡلَةً أُخۡرَىٰ ﴿١٣﴾ عِندَ سِدۡرَةِ ٱلۡمُنتَهَىٰ ﴿١٤﴾ عِندَهَا جَنَّةُ ٱلۡمَأۡوَىٰٓ ﴿١٥﴾ إِذۡ يَغۡشَى ٱلسِّدۡرَةَ مَا يَغۡشَىٰ ﴿١٦﴾ مَا زَاغَ ٱلۡبَصَرُ وَمَا
طَغَىٰ ﴿١٧﴾ لَقَدۡ رَأَىٰ مِنۡ ءَايَٰتِ رَبِّهِ ٱلۡكُبۡرَىٰٓ ﴿١٨﴾ ﴾

(١) سوێند بەو ئەستێرەیەی کە لە شوێن و خولگەی خۆی دەترازێت و بەخێرایی لە بۆشایی ئاسماندا بەردەبێتەوەو وردو خاش دەبێت و ون دەبێت ..

(٢) ئەو هاوەڵەی ئێوە (محمدﷺ) کەسایەتیەکی گومڕاو سەرلێشێواو نیەو لەبەرنامەی ڕاست و دروست لای نەداوە ...

(٣) هەرچی دەیڵێت گوفتاری جوان و بەجێیە (بە تایبەت ئایەتەکانی قورئان) لە ئارەزوو هەوەس بازییەوە دوورە ...

(٤) بەڵکو ئەوەی کە رایدەگەیەنێت ، قورئانەو فەرماییش و وەحی و نیگای خوای گەورەیە ...

(٥) (لەڕێگەی فریشتە جوبرەئیلەوە بە پێغەمبەرەکەی دەگات)و فێری دەکات ، بێگومان جوبرەئیل خاوەنی هێزو توانای زۆر فراوانە.

(٦) ئەو جوبرەئیلە ، خاوەنی بیرو هۆشێکی زۆر بەهێزو دیمەنێکی جوانەو جار جار لەسەر شێوە ڕاستەقینەکەی خۆی دەوەستێت و خۆی نومایان دەکات(تا پێغەمبەر(ﷺ) بە تەواوی دڵنیا بێت کە قورئانی لە لایەن زاتێکی زۆر گەورەو

شکۆمەندەوە پێ دەگات ، ئەوە فریشتەو فرستادەکەی بێت؛ داخۆ زاتی خۆی چەندە مەزن و گەورە و شکۆمەند بێت)

(٧) کاتێك جوبرەئیل لە شێوەی خۆیدا لە ئاسۆی بەرزو بڵندا خۆی نیشانی پێغەمبەر(ﷺ)دا هەموو ئاسۆی پڕ کردبوو ئەوەندە مەزن بوو!!

(٨) پاشان تا دەهات نزیك دەبۆوە سەرئەنجام هاتە خوارەوەو شۆڕبۆوە بۆ خزمەتی پێغەمبەر(ﷺ) (لە شێوەی ئادەمیزادێکدا) .

(٩) ئەوەندە لێی نزیکبۆوە نێوانیان بەقەدەر دووکەوان ، یان کەمتریش بوو .

(١٠) ئیذجا خوای گەورە لە ڕێگەی جوبرەئیلەوە نیگای کرد بۆ بەندەی خۆی ئەوەی کە نیگای کرد لە قورئانە پیرۆزەکەی .

(١١) ئەوسا ئیتر ئەوەی کە بە چاوی خۆی بینی لە ناخ و دڵ و دەرونیەوە قەناعەت و متمانەی بەتەواوەتی پێی هەبوو کە حەقیقەت و ڕاستەقینەیە و دورە لە خەیاڵبافی .

(١٢) ئیتر کەی ئەوە ڕاستە موجادەلە لەگەڵ پێغەمبەرەکەماندا دەکەن لەسەر شتێك کە ئەو دڵنیایە لە دیتن و پێشهاتن و روداني .

(١٣) سوێند بێت جارێکی تریش لە هاتنە خوارەوەیەکی تردا جوبرەئیلی بینی(ئەو کاتەی کە بردی بۆ شەوڕەوی و میعراج)....

(١٤) لە کاتێکدا کە لە نزیك (سدرة المنتهى) دا بوو (کە هەندێك لە موفەسرین بە درەختێکی گەورەو ناوازە ناوزەدی دەکەن) .

(١٥) جا هەر لەوێدا بەهەشتی (مأوى) هەیە بە واتای لانەو جێگەی حەسانەوە و خۆشگوزەرانی بۆ ئیمانداران .

(١٦) جا ئەوەی کە درەختی ـ سدرە ـ ی داپۆشی و بە دەوریدا کۆبۆوە مەگەر هەر خوا خۆی بزانێت کێن و چین و ژمارەیان چەندە (لە غەیب و نهێنی و شاراوەکانن ، هەر خوای گەورە خۆی ئاگادارە پێیان) .

(١٧) لەو شەوەدا پێغەمبەر (ﷺ) نهێنی زۆرو زەبەندەی بە چاوی سەربینی ، وە نەبێت چاو بەستی لێ کرا بێت و لە سنوری خۆی ترازابێت ...

(١٨) بە ڕاستی لەو شەوەدا لە بەڵگە و موعجیزە مەزن و گەورەکانی پەروەردگاری خۆی بینی ، بە چاوی ، بەهەمو هەستی(بەدوور لەهەموو چەواشەکارییەك) .

* * *

لەم سەرەتایەدا ساتێك دەژین لەو ئاسۆ ناسكو روناكو فراوانو بەربڵاوەدا كە دڵی محمد(ﷺ) تێیدا ژیاوە، ئێمەش لە خزمەتیدا بە باڵی نورانی بەرەو جیهانی بەرزو بڵندی خوایی باڵ دەگرینەوەو، گوێ بیستی ئاوازی ناسكو بەردەوام دەبین لە توێی دارشتنو دەستەواژەی ئایەتەکاندا، وە لە سایە و سێبەر و ئاستەکانیدا کە خۆی پایدا نومایان دەکات.

ئێمە ساتێك لەگەڵ دڵی محمدا(ﷺ) ژیان دەبەینە سەر کە پەردەکان لادراون، بەربەستەکان نەماون، کاتێ کە لەگەڵ مەقاماتی بەرزو بڵندی خواییدا دەژی، دەبیستێ و دەبینێ، ئەوەی دەرکی دەکات بە تەواوەتی لە یادیا دەمێنێ، ئا ئەو حاڵەتانە چرکەساتێکن کە تایبەتی ئەو دڵە پاکە بوون، ئیتر ئەوە خوای گەورەیەو لای رەحمەت دەکاتەوە لە بەندەکانی و باسی ئەو چرکەساتانەیان بە

شێوازێکی کاریگەرو زیندوو بۆ دەکات، سایەو دەنگدانەوەو کاریگەرییەکانی دەگوێزێتەوە بۆ دڵی ئەوانیش، باسی سەفەری خاوەنی دڵە پاكو بێگەردەکە دەکات لە ئاستانەی جیهانە بەرزو بڵندەکانی خواوەندی میهرەباندا. هەنگاو بە هەنگاو؛ دیمەن لە دوای دیمەن، لە حاڵەتێکەوە بۆ حاڵەتێکی تر؛ دەڵێی ئەوانیش ئامادەن لەو سەفەرە پڕ لە بەرەکەتە نورانیەدا.

باسەکە بەسوێندێك دەست پێدەکات، کە وەسفێکی زیندووە: باس لە جوڵەو پرشنگی ئەستێرە دەکات، پاشان سەرەولێژبوونەوەی کە نزیکە لە دیمەنی جوبرەئیلەوە کە سوێندی لەسەر خوراوە و فەرمویەتی:

﴿ عَلَّمَهُۥ شَدِيدُ ٱلْقُوَىٰ ﴿٥﴾ ذُو مِرَّةٍ فَٱسْتَوَىٰ ﴿٦﴾ وَهُوَ بِٱلْأُفُقِ ٱلْأَعْلَىٰ ﴿٧﴾ ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ ﴿٨﴾ فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ ﴿٩﴾ فَأَوْحَىٰٓ إِلَىٰ عَبْدِهِۦ مَآ أَوْحَىٰ ﴿١٠﴾ ﴾

ئابەو شێوەیە هەر لە سەرەتاوە هاوسەنگیو هاوئاهەنگیو سازان لە دیمەنو جوڵەو سایەو کاریگەری یەکاندا بەدی دەکرێت.

سەرەتا تەفسیری جیاواز کراوە بۆ ئەو ئەستێرە تایبەتیەی کە سوێندی پێخوراوە، پێدەچێ مەبەست ئەستێرەی (شعری) بێت کە هەندێ کەس لەو سەردەمەدا دەیانپەرستو دواتریش ناوی هاتووە.

شایانی باسە خەڵکانی دێرین گرنگیان پێداوە .. میسری یە کۆنەکان کاتی لافاوی روباری نیلیان بە دەرکەوتن و تێپەڕبوونی ئەو ئەستێرەیە دیاری کردووە، لەبەر ئەوە چاودێریان کردووە و شارەزاکانیان سەیریان کردووە، هەروەها لە داستانی فارسو عەرەبەکانیشدا باسی هاتووە، بۆیە پێدەچێت

مەبەست هەر ئەو ئەستێرەیە بێت، وە ناوهێنانی بۆ هاوسەنگی و هاوئاهەنگی بێت .

هەروەها واتایەکی تریشی لێ وەردەگیرێت، ئەویش ئەوەیە ئەستێرە چەندە گەورە و مەزن بێت، سەرەو ژوور یان سەرەو لێژ دەبێتەوە و شوێنی خۆی دەگۆڕێت ـ شایانی باسە خۆر یەکێکە لەو ئەستێرانە، ئەستێرەی وا هەیە هەزاران ئەوەندەی خۆرە بەڵام لەبەر دووری لەڕادە بەدەریان بە بچوکی دێنە بەرچاو!! کە یەکێك لەوانە ئەسێرەی (شعری)یە !! ـ

جا ئەو ئەستێرانە چەندە گەورە بن شایستەی پەرستن نین، چونکە سەرەولێر دەبن، شوێنیان دەگۆڕن ـ بەڵکو دەتەقنەوە و لەناو دەچن ـ ..

ئەو زاتەی کە شایستەی پەرستنە دەبێ مەحکەم و بەرز و بڵندو دەوامدار بێت .

ئەوە بابەتی سوێندەکەیە، بەڵام ئەوەی سوێند لەبەر ئەو خوراوە باسی پەیامی پێغەمبەرە(ﷺ) لەگەڵ باسی ئەو وەحی و نیگایەی کە باسی کردووە، ئەویش بەوەی کە پێمان رادەگەیەنێ کە :

هاوەڵەکەی ئێوە کەسایەتیەکی تێگەیشتوو پێگەیشتوو ژیرە، هەرگیز گومڕاو سەرلێشێواو نیە، هیدایەتی پێیەو ئاژاوەچی نیە، دڵسۆزەو هاندەر نیە بۆ ئاژاوە نانەوە، ئەو حەق و حەقیقەت رادەگەیەنێت لەلایەن زاتی حەقەوە، بەدوورە لە خەیاڵبافی و شت هەڵبەستن و داهێنانی نادروستەوە، ئەو دوورە لە ئارەزوو پەرستی لەڕاگەیاندنی پەیامەکەیدا، بەڕاستی ئەوە نیگایە پێی رادەگەیەنرێت، ئەویش بەوپەڕی ئەمانەت و راستگۆیی یەوە ، ئەوەی پێیڕاگەیەنراوە دەیگەیەنێت ..

هەڵگری ئەم نیگایە کەسایەتیەکی ناسراوە، لە ڕێگەو ڕێبازەکەی دڵنیایە، سەفەرەکەی بینراوە ، پێغەمبەر (ﷺ) بەچاوی سەر هەموو شتێکی بینیوە، بە دڵ دڵنیا بووە، باسەکەی بەدوورە لە خەیاڵات، هەرگیز نەخەڵەتاوە.

دیارە کە ئەو فریشتەیەی ئەم پەیامە دەگەیەنێت فریشتەیەکی زۆر بەهێزو دەسەڵاتدارە، جوبرەئیلی ناوە، سڵاوی لێ بێت، هەر ئەویشە کە پەیامی خوای گەورە بەو پێغەمبەرەی کە دەیناسن رادەگەیەنێت. ڕێڕەوی گەیاندنی پەیامەکە بەو شێوازەیە، هەر ئەمەشە باسی گەشتەکە و وردەکاری یەکانی، ئەو فریشتەیە لە سەرەتای گەیاندنی پەیامەکەدا لە ئاسۆی بڵندەوە خۆی بە محمدی پێغەمبەر(ﷺ) لە شێوازی حەقیقی خۆیدا نیشانداوە .. لەو شێوەدا کە خوای گەورە دروستی کردووە، ئاسۆی پڕکردووە بە گەورەیی و شکۆمەندی خۆی. ئینجا بەرە بەرە دابەزیوە و هاتووە بۆ خزمەتی محمد(ﷺ)، بەتەواوەتی لێی نزیك بۆتەوە وەکو نزیك بوونەوەی دووکەوان لە یەکتر ـ ئەم دەستەواژەیە بۆ نزیکی تەواو بەکار دەبرێت ـ ئەوسا ئەو پەیامەی کە بڕیاربوو بە پێغەمبەری رابگەیەنێت ، رایگەیاندووە، بەو شێوازە گشتگیرو گەورە و پڕ شکۆمەندیو گرنگی یە.

جا دوای ئەوەی ئەوسا دیدارەکە لە دوورەوە بوو ئێستا لە نزیکەوە بوو بە نیگاو فێربوونو دیدارو دڵنیایی.ئەمەش حاڵەتێکە شت هەڵبەستن لە حاڵی وادا مەحاڵە، موجادەلەو دەمەدەمێ هەڵناگرێت، چونکە دڵو دەروون شایەتی حاڵ بوونو و دڵنیابوون لە حەقیقەتی پێشهاتەکە، دیارە کاتێ بە دڵو دەروون راستیەکان دەبینرێت، ئیتر بواری خەڵەتاندن نامێنێ بۆ چاوبەست، ئەو زاتە

فریشتە جوبرەئیلی بینیوەو بە تەواوەتی دڵنیابووە کە ئەو فریشتەی هەڵگری پەیامی خوایە، رەوانەکراوی پەروەردگاریەتی بۆلای ، تا فێری بکاتو داواشی لێ بکات ئەوەی فێری بووە رایبگەیەنێت.

ئیتر موجادەلەو دەمەدەمێ تەواو بوار نەماوە بۆ قسەو قسەلۆك دوای ئەوەی دڵ و دەروون و ناخ تەسلیم بووە، پێغەمبەر(ﷺ) بە دیداری جوبرەئیلی فریشتە(سلاوی لێ بێت) شاد بووە.

ئەمەش یەکەم جار نیە کە لە شێوازی تایبەتی خۆیدا بە چاو بینیویەتی بەڵکو جاری تریش بەو دیدارە شاد بووە، بەتایبەت لە شەوی شەوڕەوی و میعراج و بڵند بوونەوەدا کاتێ جوبرەئیل لە شێوازی خۆیدا خۆی نومایان کردووە بۆ پێغەمبەر(ﷺ) لەلای (سدرة المنتهی)دا، سیدرەش درەختێکە و ئاماژەیە بۆ کۆتایی گەشتەکە لەگەڵ ئەودا، بەهەشتی (مأوی) ش لەو نزیکانەیە، دوا مەنزڵی گەشتی (معراج)ە، یاخود هاوەڵێتی یجوبرەئیل لە خزمەت پێغەمبەردا(ﷺ) تا ئەو سنورە بووە.

ئەو وەستا و محمد(ﷺ) مەودایەکی تر سەرکەوت زیاتر لە عەرشو تەختی فەرمانڕەوایەتی خوای گەورە نزیك بۆوە..

ئەمانەش هەمووی لە غەیبو نهێنی یەکانی خوای گەورەن، کە نیشانی بەندەی هەڵبژاردەی خۆی دا، لەو بارەیەوە هەر ئەوەندە هەواڵمان پێگەیشتووە، تێگەیشتن لەو باسانەش لە توانای دەركو زانستی ئێمە بەدەرە، مرۆڤ ناتوانێ تێیان بگات مەگەر بە ویستی خواوەندی دروستکاری محمد(ﷺ) و

دروستکاری فریشتەکان، ئەو زاتەی کە تەواو زاناو شارەزایە بە تایبەتمەندی یەکانی مرۆڤ و تایبەتمەندی فریشتەکان.

هەروەها باس لە رووداوەکانی (سدرة المنتهی) دەکات و زیاتر دوپاتی دەکاتەوە

﴿إِذْ يَغْشَى ٱلسِّدْرَةَ مَا يَغْشَىٰ ﴿١٦﴾﴾ بەبێ ئەوەی روونی بکاتەوە و دیاری بکات، کە چی تێپەڕ دەبێت بە سیدرەدا، چونکە رووداوەکە زۆر مەزنترو گەورەترە لە باس کردنو دیاری کردنی بینراوەکانو رووداوەکان!!

ئەمەش هەمووی حەقیقەتێك بووە و بە دڵنیایی ڕویداوە﴿ مَا زَاغَ ٱلْبَصَرُ وَمَا طَغَىٰ ﴿١٧﴾﴾ واتە: ئەم رووداوانە چاوبەستو دیدارێکی سادە نەبووە، بەڵکو دیدارێکی روون بووە و لەوپەڕی حەق و دڵنیاییدا بینراوە کە گومانو دوودڵی هەڵناگرێت، بە تایبەت کە پەروەردگاری مەزن بەڵگە مەزنو گەورەکانی نیشان داوە؛ ـ زەمەن وەستاوەو کاتی لە کار خستووە ـ دڵی پیرۆزی ئاوێزەی راستیەکان کردووە بە شێوازێکی راستەوخۆو ئاشکراو روون.

کەواتە مەسەلەی (وحی) شتێکی روون و ئاشکرایە ، بینینێکی تەواو راستو دروستە ، دڵنیایی یەکی بتەوە، پەیوەندی یەکی راستەوخۆیە، زانستی یەکی دڵنیا بەخشە، هاوەڵی و هاوڕێیەتیەکی هەست پێکراوە، گەشتێکی واقعی یە، بە هەموو باس و دیدارو خواستەکانیەوە ..

لەسەر ئەو بنەمایەش محمدی هاوەڵتان(ﷺ) بانگتان دەکات لەکاتێکدا ئێوە ئینکاری دەکەنو بڕوای پێناکەنو گومانتان لە دروستی ئەو پەیامە هەیە کە پێی گەیشتووە.

محمدیش هاوەڵ و ناسراوی ئێوەیە ، بەچاکی دەیناسن‌و تاقیتان کردۆتەوە، کە چەندە راستگۆو ئەمینە، ئەو کەسایەتییەکی نەناس‌و نامۆ نیە لە نێوانتاندا، پەروەردگاری بەڕاستدانەریەتی بەڵکو سوێند دەخوات لەسەر راستگۆیی ئەو، چۆنیەتی گەیشتنی (وحی)و نیگاتان بۆ باس دەکات، بارودۆخەکەی، کێ رەوانە کراوە بۆلای، چۆن پێیگەیشتووە و لە کوێ بینیویەتی !!

*   *   *

ئا ئەمە ئەو کارو ئەرکەیە کە محمد(ﷺ) دڵنیایە لێی‌و بانگتان دەکات بۆ تێگەیشتن لێی‌و پەیڕەوی کردنی..

ئەی ئەوان پشت بەچی دەبەستن لە بواری بت‌و پەرستن‌و داستانە بێ سەروبنەکانیاندا؟ بە چ بەڵگەیەك لات و عوزا و مەنات دەپەرستن؟ چ بەڵگەیەکی پەسەندیان هەیە کە گوایە ئەوبتانە فریشتەن، فریشتەش کچی خواوەندن؟! بە چ بەڵگەیەك ئەوانە شەفاعەت‌و تکا دەکەن و شەفاعەت‌و تکایان لای خوای گەورە وەرگیراوە؟!

ئەم خورافات‌و خەیاڵاتانە لەم بەشەی تری سورەتەکەدا چارەسەر دەکات:

﴿ أَفَرَءَيْتُمُ ٱللَّٰتَ وَٱلْعُزَّىٰ ﴿١٩﴾ وَمَنَوٰةَ ٱلثَّالِثَةَ ٱلْأُخْرَىٰٓ ﴿٢٠﴾ أَلَكُمُ ٱلذَّكَرُ وَلَهُ ٱلْأُنثَىٰ ﴿٢١﴾ تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَىٰٓ ﴿٢٢﴾ إِنْ هِىَ إِلَّآ أَسْمَآءٌ سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَٰنٍ ۚ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَمَا تَهْوَى ٱلْأَنفُسُ ۖ وَلَقَدْ جَآءَهُم مِّن رَّبِّهِمُ ٱلْهُدَىٰٓ ﴿٢٣﴾ أَمْ لِلْإِنسَٰنِ مَا تَمَنَّىٰ ﴿٢٤﴾ فَلِلَّهِ ٱلْءَاخِرَةُ وَٱلْأُولَىٰ ﴿٢٥﴾ وَكَم مِّن مَّلَكٍ فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ لَا تُغْنِى شَفَٰعَتُهُمْ شَيْـًٔا إِلَّا مِنۢ بَعْدِ أَن يَأْذَنَ ٱللَّهُ لِمَن يَشَآءُ وَيَرْضَىٰٓ ﴿٢٦﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ

بِٱلۡأٓخِرَةِ لَيُسَمُّونَ ٱلۡمَلَٰٓئِكَةَ تَسۡمِيَةَ ٱلۡأُنثَىٰ ﴿٢٧﴾ وَمَا لَهُم بِهِۦ مِنۡ عِلۡمٍۖ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّۖ وَإِنَّ ٱلظَّنَّ لَا يُغۡنِي مِنَ ٱلۡحَقِّ شَيۡـٔٗا ﴿٢٨﴾ ﴾

(١٩) ئینجا خوای گەورە دوای ئەوەی باسی شەو ڕەوی فەرموو ، پرسیار دەكات دەربارەی هەندێ لە بتە زلە ناشرینەكان تا موشریكەكانی قورەیش دابچڵەكێنێت كە بتەكانیان هیچ نین و هیچیان بەدەست نیە ، بۆیە دەپرسێ: باشە ئێوە سەرنجی لات و عوززاتان نەداوە ؟!

(٢٠) ئەی مەنات ، كە سێهەمیانە (بێ گیان ، بێ دەستەڵات ، بێ نرخ ، خەڵك دروستی كردوون ، لەم سەردەمەشدا رەنگە ملیارێك زیاتر لە خەڵكی ئەم سەر زەوی یەبتی بوداو بتی تر بپەرستن ....!!)

(٢١) باشە راستە و رەوایە ئێوە كوڕان بۆ خۆتان و كچان بۆ خوا ناوزەد دەكەن (خوای گەورە دەیەوێت بە بیرو بۆچونی چەوتیان رەخنەیان لێ بگرێت ، ئەگینا كچ و كوڕ هەردوك بەندەی خوان و نەوەی ئادەمن و پێوەر تەنها خواناسی و پارێزكاری و دینداری یە) ...

(٢٢) هەربۆیە ئەو دابەشكردنەی ئێوە ، دابەشكردنێكی ناڕێكەو دورە لە دادپەروەری یەوە!!

(٢٣) لە ڕاستیدا هەموو ئەو شتانەی كە ئێوە دەیانپەرستن خۆتان و باوو باپیرانتان داتان هێناون و ناوتان لێ ناون ، هیچ پەیوەندی بە خوای گەورەوە نیەو هیچ بەڵگەیەكی رەوانە نەكردووە لەسەر ڕەوا بونیان ، ئەو خەڵكە گومڕایە هەر هەمویان شوێنی گومان و ئارەزوی نەفس كەوتون ، لە كاتێكدا كە لە لایەن پەروەردگاریانەوە ئەم بەرنامە جوان و رێك و پێكەیان پێ ڕاگەیەنراوە .

(٢٤) باشـە ، بۆچـی ئادەمیزاد لـە دنیـادا هـەموو ئاوات و ئارەزوەكـانی دێتـەی دی؟! (خۆ ئەگەر هەندێكیشی هاتە دی ئایا دەوامی دەبێت؟!)

(٢٥) لـە كاتێكـدا خـوای گـەورە ئـەو جیهـان و ئـەم دنیاشـی هەیـە (ئـەو جیهـان جێگـەی حەوانـەوەو بـەختیاری و ژیانی هەمیشـەیی یە بۆ ئیمانـدارانی كـردەوە چاك) .

(٢٦) ژمارەیەكی زۆر فریشتە هەن كە تكاو پاڕانـەوەیان بۆ خـەڵكی ناكام و بێ سودە ، مەگەر خوای گەورە خۆی مۆڵەت بدات بۆ ئەو كەسانەی كە شایستەن و ئـەو زاتـەش ڕازی بێـت كـە تكا كارەكـە تكا بكـات بۆ هەنـدێ كـەس كـە ویسـتی خوای گەورەی لەسەرە .

(٢٧) سەیرە ، ئەوانەی كە باوەڕیان بە قیامەت و لێپرسینەوە نیە ، فریشتەكانی خـوای گـەورە بـە ئـافرەت نـاوزەد دەكـەن ، (لـە حاڵێكـدا فریشـتە دروسـتكراوی تایبەت و شاراوەن و نێرو مێیان نیە) ...

(٢٨) حـاڵبوكی ئەوانـە هـیچ زانیاریـەكیان لـەو بارەیـەوە نیـە ، بـەڵكو شـوێنی گومـانی بـێ سـەروبن كـەوتون ، بەمـەرجێ هـیچ كاتێـك گومـان جێگـەی حـەق و ڕاستی ناگرێتەوە ...

*　　　*　　　*

سـەیر لەوەدایـە كـە لات بـەردێكی سـپی تاشـراو بـوو هەنـدێ نـەخش و نیگـاری لەسـەربوو!! خانویـەكیان لـە شـاری (طـائف) بـۆ دروسـتكردبوو، پـەردەو زێـوانی تایبەتی هەبوو، حەوشەیەكی گەورەش بە دەوریدا دروستكرابوو، زۆر گرنگ بوو

لەلای دانیشتوانی (طائف) کە هۆزی (ثقیف)و ئەوانەی سەر بەو بوون شانازیان پێوە دەکردو خۆیان هەڵدەکێشا پێوەی لە نێو تیرەو تایەفەکانی تری عەرەبدا جگە لە قورەیش کە زێوانی کەعبە بوون، ئەو ماڵەی کە بە فەرمانی خوای گەورە (ابراهیم)و (اسماعیل) دروستیان کردبوو ـ لەوێش بتێکی لێ بوو ناوی (لات) بوو کە گوایە می یە و لە بەرانبەر ناوی پیرۆزی خوای گەورەدا، ناوی(الله)دا دایان نابوو ـ پاکی و بێگەردیو تەسبیحاتو ستایش بۆ پەروەردگاری بەرزو بڵندە لە بەرانبەر بتێکی ناشیرینو ناپوختو هیچ لێ نەهاتوودا .

(عزی)ش درەختێك بوو لە ناوچەی (نخلة) لە نێوان (مكة) و (طائف)دا هەندێ پەڕۆو پاتاڵیان پێدا هەڵواسیبوو، (قریش) بە شتێکی گەورە و گرنگیان دەزانی، هەر بۆیە (أبو سفیان) لە ڕۆژی غەزای (أحد)دا وتویەتی : ئێمە (عزی)مان هەیە و ئێوە (عزی)تان نیە، پێغەمبەر(ﷺ) فەرمووی بە هاوەڵان: ئێوە بڵێن: خوای گەورە پشتو پەنای ئێمەیە و ئێوە پشتو پەناتان نیە ..

قورەیش وا گومانیان دەبرد کە (عزی) ناوێکی مێینەیەو بەرانبەرە لەگەڵ وشەی (العزیز)دا،

(مناة)یش لە (قدید) بووە لە نێوان (مكة) و (مدینة)دا تیرەکانی (خزاعة) و (أوس) و (خزرج) لە سەردەمی نەفامیدا بە گرنگیان دەزانی و لەلای ئەوەوە نیەتی حەج و زیارەتی (كعبة)یان دەهێنا!!

لە دورگەی عەرەبدا زۆرێك لەو جۆرە بتانە هەبوون کە هۆزەکانی عەرەب بە گرنگیان دەزانین ، بەڵام ئەم سیانە لە هەموویان گرنگتر بوون بەلایانەوە.

عەرەبەکان گومانیان وابوو کە ئەم بتانە رۆڵی فریشتە دەبینن، سەیر لەوەدا بوو کە ئەوان لە خۆیانەوە فریشتەیان بە مێینە دەدایە قەڵەمو - بە نەفامی و گێلی - دەیانوت کچی خواوەندن ، ئیتر بەو بیانوەوە بتەکانیان دەپەرست .. زۆرجار بە تێپەڕبوونی کاتوزەمان (معبود)ی سەرەکی فەرامۆش دەکراو ئەو بتانە لەلایەن زوربەی خەڵکیەوە دەپەرستران!! هەمیشە کەمێك ژیرو روناکبیر هەبوون کە بتەکانیان بە شتێکی پڕو پوچ دەزانیو یەکخواناس بوون.

هەربۆیە کاتێ خوای گەورە باسی ئەو بتانە دەکاتو سەرسامی دەردەبڕی لێیان و لە پەرستنیان، هەروەها ئەو بیروباوەڕە سەقەتەشیان بەرپەرچ دەداتەوە کە خوای گەورە کچان هەڵبژێرێ بۆ خۆی، بەڵام بۆ ئەوان کوڕان بە ڕەوا بزانێ، چونکە هەرچی لە ئاسمانەکانو زەویدا هەیە ، هەمووی بەندەی ملکەچی ئەو زاتەن، جگە لە ئادەمیزادو جنۆکە کە ئازادییان دراوەتێ، بەڵام لە گەلێ روەوە ئەوانیش بەناچاری ملکەچو فەرمانبەردارن، ئەمەش ئاماژەیە بۆ ئەوەی کە ئەو بتانە بە بیروباوەڕی چەوتیان پەیوەندی یەکیان بە فریشتەکانەوە هەیە، فریشتەکانیش بە حسابی ئەوان کچی خواوەندن!! لە حاڵێکدا ئەو نەفامانە خۆیان بە بوونی کچ سەغڵەت بوون، کەچی بۆخوای گەورە بەڕەوایان دەزانی!!بە مەرجێ هیچ بنەمایەکیان نەبوو بۆئەم بیرو بۆچوونە - شایانی باسە نیچر و مێ لە جیهانی مرۆڤدا یەکسانن و پێوەر لای خوای گەورە تەقواو دینداری یە هەروەك لە ئایەتی (١٣) ی سەرەتی (الحجرات)دا باسی فەرمووە :

﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلنَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَـٰكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَـٰكُمْ شُعُوبًا وَقَبَآئِلَ لِتَعَارَفُوٓا۟ ۚ إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ ٱللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾ ﴾

(۱۳) ئەی خەڵکینە (لە هەموو زەمان و زەمینێکدا) ئێمە هەموتانمان لە نێرو مێیەك دروستکردووە (کە باوکە ئادەم و دایە حەوایە ، پاشان بە تێپەڕبونی زەمان) کردومانن بە چەندەها گەل و تیرەو هۆزی جیاواز (لەڕوی ڕەنگ و زمان و داب و نەریت و ...تد) تا پردی پەیوەندی لە نێوانتاندا دروست ببێت و یەکتر بناسن و هاوکاری یەکتر بن ، جا لە ڕاستیدا بەڕێزترینتان لای خوای گەورە ئەوانەتان کە زیاتر خواناسن ، زیاتر خۆیان لە حەرام و گوناهو خراپە دەپارێزن، زیاتر خزمەتگوزارن.......تد دڵنیاش بن کە ئەو خوایە تەواو زانایە بە هەموو شتێك ، تەواویش ئاگادارە لە هەموو شتێك ، ئاگادارەبە ناخ و نیەتی تاکە تاکەی بەندەکانی لە هەمو کات و ساتێکدا.

دیارە خوای گەورە (سبحانه و تعالى) لەسەر بنەمای بیروبۆچوونی سەقەت و نارێکیان لێپێچینەوەیان لەگەڵ دەکاتو بە سوكو بێ نرخی دەڕوانێتە بیروباوەڕیان دەکات، کاتێ کە بۆخۆیان کوڕان بەڕەوا دەزانن، بەڵام بۆ خوای گەورە، کچان !!

ئەگەر وابێ دیارە کە زۆر نادانو دوورن لە دادپەروەری یەوە، چونکە ئەوە دابەشکردنێکی زۆر ناڕەوایە!!

بە مەرجێ هەموو ئەو شتانە خەو و خەیاڵەو هیچ بنەمایەکی لە (واقع)دا نیەو هیچ بەڵگەو پاساوێك نایگرێتەوە:

﴿ إِنْ هِيَ إِلَّآ أَسْمَآءٌ سَمَّيْتُمُوهَآ أَنتُمْ وَءَابَآؤُكُم مَّآ أَنزَلَ ٱللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَٰنٍۚ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَمَا تَهْوَى ٱلْأَنفُسُۖ وَلَقَدْ جَآءَهُم مِّن رَّبِّهِمُ ٱلْهُدَىٰٓ ﴿٢٣﴾ ﴾..

(٢٣) لە ڕاستیدا هەموو ئەو شتانەی کە ئێوە دەیانپەرستن خۆتان و باوو باپیرانتان داتان هێناون و ناوتان لێ ناون ، هیچ پەیوەندی بە خوای گەورەوە نیەو هیچ بەڵگەیەکی رەوانە نەکردووە لەسەر ڕەوا بونیان ، ئەو خەڵکە گومڕایە هەر هەمویان شوێنی گومان و ئارەزوی نەفس کەوتون ، لە کاتێکدا کە لە لایەن پەروەردگاریانەوە ئەم بەرنامە جوان و رێك و پێکەیان پێ ڕاگەیەنراوە .

ئەم ناوانە (لات ، عوزا ، مەنات) و ئەوانی تریش کە هەندێ جار بە خوا، یان فریشتە ناوزەدیان دەکەن، فریشتەش بە کچ دەدەنە قەڵەم و دەڵێن کچی خوان، ئەوانە هەر هەمووی هیچ بنەمایەکیان نیەو دوورن لەڕاستی یەوە ، خوای گەورە هیچ بەڵگەیەکی پێ نەداون تا بیانپەرستن، هەرچیش خوای گەورە لای پەسەند نەبێت هیچ هێزو دەستەڵاتێکی نیە ، چونکە هیچ بنەمایەکی نیە .. حەقیقەت سەنگینیو هێزی خۆی هەیە، حەق دەستەڵاتێکی هەیە بەسەر دڵ و دەرونەکاندا، بەڵام نارەوا و ناحەق سوکەو هیچ سەنگینی یەکی نیە، لاوازەو هیچ هێزی نیە، بێ نرخەو هیچ دەستەڵاتێکی نیە.

جا سەیر لەوەدایە کە لە ناوەڕاستی ئایەتەکەداوازیان لێ دێنێ بە خۆیان و خەوو خەیاڵ و داستانە بێ سەروبنەکانیانەوە، واز لەوە دێنێ کە روو بەوان فەرمایش بکات، هەر حسابیان بۆ ناکات، بەڵکو بە شێوازێکی ناڕاستەوخۆ دەفەرموێت : ﴿...إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا ٱلظَّنَّ وَمَا تَهْوَى ٱلْأَنفُسُ ...﴿٢٣﴾﴾ هیچ بەڵگەو زانیاری و دڵنیاییەکیان پێ نیە ، بیروباوەڕیان لەسەر بنەمای گومان دروست بووە، بەڵگەکانیان سەرچاوەی ئارەزووە.

بـە مـەرجێ عەقیـدەو بیروبـاوەڕ بـواری گومـانو ئـارەزوو ناهێڵێتـەوە، بۆیـە پێویسـتە مـرۆڤ بـە تـەواوەتی دڵنیـا بێـت و خـۆی دابـڕێ لـە هـەموو ئـارەزوو مەبەسـتی تـر، جـا ئـەوان ئێسـتە هـیچ بڕوبیانویـەکیان نەماوەچونکە هیدایـەت لەلایەن پەروەردگاریانەوە بۆ هاتووە ـ لە ڕێگەی پێغەمبەرێکی راستگۆوە پێیـان راگەیەنراوە: ﴿...وَلَقَدْ جَآءَهُم مِّن رَّبِّهِمُ ٱلْهُدَىٰٓ ﴿٢٣﴾﴾ ئیتر هیچ بڕوبیانوویەکیان نەماوە جا هەرکات ئارەزووەکانی نـەفس کاریگـەریی هـەبوو لەسـەر هـەر دۆزو بابـەتێك، ئیتر ئەوە ڕێگەو ڕێبازی دروست ون دەکات، ئاراستەکردنو ڕێنمونی کـردنیش سوودی نابێت، چونکە هۆکارەکە ئەوە نیە کە حەق ناڕوون بێت، بەڵگە لەسـەری لاواز بێـت، بـەڵکو ئـەوە ئارەزووپەرسـتیو سەرکەشـی یـەو مەبەسـتی تـری لـە پشتەوەیە، بۆیە دەگەڕێن بۆ بڕوبیانوو هێنانەوە بۆ ڕێبازی چەوتیان!!

ئەمەش حاڵەتێکی زۆر ناباشو خراپە کە توشـی نـەفس و دڵ ودوروونـی مـرۆڤ دەبێت، ئیتر بەرنامەی پاكو بێگـەرد سـوودی نابێ بـۆیو بـە هـیچ بەڵگەیـەکیش بڕوا ناکات!!

هەر بۆ قورئان بە ناڕەزایی دەربڕینەوە پرسیار دەکات: ﴿أَمْ لِلْإِنسَـٰنِ مَا تَمَنَّىٰ ﴿٢٤﴾﴾ مەگەر مرۆڤ هەموو ئاواتو خواستەکانی دێتە دی؟ .. هەرچـی حـەزی لێ دەکات دەبێتـە حەقیقـەتو (واقـع) ! بێگومـان هـەرگیز وا نیـە . چـونکەحەق حەقـە و (واقع)یش (واقع)ە ئارەزووەکـانی نـەفسو دەروون نـاتوانن کاریگـەرییان لەسـەر گۆڕینی راستیەکان هەبێت، بەڵکو ئەوە ئارەزووپەرستی یە مرۆڤ گـومڕا دەکـات، وە بە ئاواتی بێ سەروبەر لەناوی دەبات.. چونکە مرۆڤ زۆر لـەوە لاوازترە کە

سروشتی شتەکان بگۆڕێت، چونکە هەمووشت بەدەست خوای گەورەیەو هەر ئەو زانە دەتوانێ سروشتی شتەکان بگۆڕێت .. هەموو گۆڕانکارییەك بەدەست پەروەردگاری مەزنەلەم جیهانو لەو جیهان چۆنی بوێت ئاراستەی دەکات:

﴿ فَلِلَّهِ ٱلۡأٓخِرَةُ وَٱلۡأُولَىٰ ﴿٢٥﴾ ﴾ بیرمان نەچێت کە لەم ئایەتەدائەو جیهانی پێش ئەم جیهان ناوبردووە. بۆ ڕێکخستنی سەرەوای ئایەتەکە لەلایەکەوە، هەروەها بۆ بیرخستنەوەی ئەوەی کە ئەو جیهان گرنگترە لەم جیهان، هەروەکو سروشتی قورئان کە هەمیشە واتاو مەبەست لەگەڵ شێوازی داڕشتنی ئایەتەکاندا هاوئاهەنگ دەکات، بەبێ ئەوەی هیچ ناڕێکیەك بۆ هیچ لایەکیان دروست بکات! ئەمەش هەروەك هەموو ئەو شتانەیکە دەستکاری خواوەندی زاناو دانان، چونکە ئەو زاتە هەموو گەردوون و بونەوەری بەجوانی دروست کردووە، هەمویشی هاوئاهەنگ لەگەڵ ئەو ئەرکەدا کە پێیسپێردراوە!!

کەواتە کاتێ هەمووشت لەم جیهانو لەو جیهان بەدەست خوای گەورە بێت ئیتر خەوو خەیاڵی هاوەڵگەریی کە گوایە فریشتەکان شەفاعەتو تکایان بۆ دەکەن لای خوای گەورە ئاواتێکی پوچ و بێ بنەمایە، هەروەها باوەڕیان وا بووە کە بۆیە ئەو بتانە دەپەرستن تا لەخوای گەورە نزیکیان بکەنەوە.. بێگومان ئەوەش هەر بیروباوەڕێکی پوچە .. چونکە ئەو فریشتانە بەبێ مۆڵەتی خوای گەورە هیچ جۆرە شەفاعەتو تکایەك ناکەن :

﴿ وَكَم مِّن مَّلَكٖ فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ لَا تُغۡنِي شَفَٰعَتُهُمۡ شَيۡـًٔا إِلَّا مِنۢ بَعۡدِ أَن يَأۡذَنَ ٱللَّهُ لِمَن يَشَآءُ وَيَرۡضَىٰٓ ﴿٢٦﴾ ﴾

(٢٦) ژمارەیەکی زۆر فریشتە هەن کە تکاو پاڕانەوەیان بۆ خەڵکی ناکام و بێ

سودە ، مەگەر خوای گەورە خۆی مۆڵەت بدات بۆ ئەو کەسانەی کە شایستەن و ئەو زاتەش ڕازی بێت کە تکا کارەکە تکا بکات بۆ هەندێ کەس کە ویستی خوای گەورەی لەسەرە .

هەر بۆیە بڕو بیانوو بەڵگەیان لە بناغەدا پوچەڵە، هەروەکو لە تەفسیری ئایەتەکانی پێشوودا باسکرا،چونکە دەبێ عەقیدەو بیروباوەڕ هیچ جۆرە مژمۆڵی و گرێ کوێرەیەکی تێدا نەبێت، چونکە هەمووشتو هەموو کارێك لەو جیهان و لەم جیهان بەدەست خوای گەورەیە، ئاوات و هیواو ئارەزووەکانی مرۆڤ ناتوانێ حەق و (واقع) بگۆڕێت، شەفاعەتو تکاکارییش بەبێ مۆڵەتو ڕەزامەندی خوای گەورە ناکرێت، هەمووشت لە کۆتاییدا؛ وە لە هەردوو جیهاندا بەدەست ئەو زاتەیە، دەبێ هەر فەرمانبەرداری ئەو بین و چاوەڕێی لوتفو فەزڵو بەخششەکانی ئەو بین.

جا کاتێ کە باسەکە دەگاتە ئەو سنورەی کە بیروباوەڕی شیركو هاوەڵگەری پێ ریسوا دەبێت، ئەوانەی باوەڕیان بە قیامەت نیە تەواو شەرمەزار دەبن، بە تایبەت چونکە شەریكو هاوەڵ بۆ خوای گەورە بڕیار دەدەنو بوونی کچان بۆ خوا بە ڕەوا دەزانن‌و فریشتەکان بە کچ ناوزەد دەکەن!

دوای ئەمانە گوتار ئاراستەی پێغەمبەر(ﷺ) دەکات، تا پشتگوێیان بخاتو گرنگییان پێنەدات، وە هەواڵەی ئەو خوایەیان بکات کە چاكو خراپ بە تەواوەتی دەناسێ، پاداشتی باوەڕدار دەداتەوەو تۆڵەش لە گومڕا دەسێنێ، چاوپۆشی لەو گوناهانە دەکات کە خاوەنەکەیان سوور و بەردەوام نیین لەسەری، ئەو زاتە تەواو ئاگایە بە نیەت و نهێنی یەکان، چونکە ئەو

بەدیهێنەری مرۆڤە، لە هەموو شتێکیان شارەزایە، ئاگاداری هەموو قۆناغەکانی ژیانیانە:

﴿ فَأَعْرِضْ عَن مَّن تَوَلَّىٰ عَن ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا ٱلْحَيَوٰةَ ٱلدُّنْيَا ﴿٢٩﴾ ذَٰلِكَ مَبْلَغُهُم مِّنَ ٱلْعِلْمِ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِۦ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ ٱهْتَدَىٰ ﴿٣٠﴾ وَلِلَّهِ مَا فِى ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِى ٱلْأَرْضِ لِيَجْزِىَ ٱلَّذِينَ أَسَٰٓـُٔوا۟ بِمَا عَمِلُوا۟ وَيَجْزِىَ ٱلَّذِينَ أَحْسَنُوا۟ بِٱلْحُسْنَى ﴿٣١﴾ ٱلَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَٰٓئِرَ ٱلْإِثْمِ وَٱلْفَوَٰحِشَ إِلَّا ٱللَّمَمَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ وَٰسِعُ ٱلْمَغْفِرَةِ ۚ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِذْ أَنشَأَكُم مِّنَ ٱلْأَرْضِ وَإِذْ أَنتُمْ أَجِنَّةٌ فِى بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمْ ۖ فَلَا تُزَكُّوٓا۟ أَنفُسَكُمْ ۖ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ ٱتَّقَىٰٓ ﴿٣٢﴾ ﴾

(٢٩) جا کەواتە تۆش ئەی محمد ﷺ ، ئەی ئیماندار ، گویٚ مەدە بەو کەسەی کە یاخی بووە لە یادو بەرنامەی ئێمە (وە بە هیچ بەڵگەو ئایەتێك بڕوا ناکات) بەڵکو مەبەستی تەنها ژیانی ئەم دنیا تەمەن کورتەیە (ئایندەی خۆی فەرامۆش دەکات) .

(٣٠) ئەوانە هەرئەوەندە تێگەیشتنیان لە ڕاستیەکان هەیەو هەر ئەوەندەی لیٚ دەزانن ، جا لە ڕاستیدا هەر پەروەردگاری تۆیە کە زانیاری وزانستی بیٚ سنورەو ئاگادارە لەوەی کە کیٚ لە ڕێبازی ئەو زاتە لایداوەو گومڕایە ، وە کێش ڕێبازی هیدایەت و دینداریو خواناسی گرتۆتە بەر .

(٣١) هەرچی لە ئاسمانەکان و هەرچی لە زەویدا هەیە ، هەر خوای گەورە خۆی خاوەنیانە (ئەم ئادەمیزادەی دروستکردوەو ، سەرپشکی کردووە ، بە ئازادی دەتوانیٚ هەر ڕێگەو ڕێبازو دینێك کە بیەوێت هەڵبژێرێت ، پاشان هەر ئەو خوایە قیامەتیش بەرپا دەکات) تا پاداشتی ئەوانەی کە گوناهو تاوان دەکەن و

باوەڕیان نەبووە بە گوێرەی بیرو باوەڕو کردەوەکانیان بداتەوە ، هەروەها بە باشترین شێوە پاداشتی ئەوانەش بداتەوە کە چاکە و چاکەکاریان کردوە.

(۳۲) جا ئەوانەی کە لە گوناهە گەورەو کردارە ناپەسەندەکان خۆیان بە دوور دەگرن ، جگە لە وردە گوناهان ، بە نیسبەت ئەوانەوە پەروەردگاری تۆ ئەی محمد ﷺ ، ئەی ئیماندار، چاوپۆشی و لێبوردنی زۆر فراوانە ، چونکە ئەو زاتە چاکتان دەناسێت هەر لەو کاتەوە کە ئێوەی لە خاکی زەوی بەدیهێناوە و پاشان کردونی بە کۆرپەلە لە سکی دایکتاندا (لە هەمو قۆناغەکاندا ئاگای لێتان بووەو هیچ شتێکی لێ پەنهان نەبووە ، جا ئیتر بەردەوام هەوڵبدەن بۆ چاکەو چاکەکاریی ، چاکەکانتان بەکەم بزانن و گوناهو هەڵەکانتان بە زۆر) نەکەن خۆتان بە چاك بزانن و باسی خۆتان بە چاکە بکەن ، چونکە هەر خوای گەورە خۆی دەزانێت کێ تەقوادارو دیندارو خواناسە .

*   *   *

سەرەتا فەرمان دەدا بە پێغەمبەر(ﷺ)کە ڕووی پیرۆزی وەرچەرخێنێ لەو موشریکانەی کە باس کران لەم سورەتەدا، ئەوانەی ڕۆچوون لە خورافاتداو حەز بە باسی خوای گەورە ناکەنو باوەڕیان بەو جیهانیش نیە، مەبەستیان تەنها دەستکەوتەکانی دنیایە.. شایانی باسە ئەم فەرمانە ڕوودەکاتە هەموو موسڵمانێك کە گوێنەدان بەو جۆرە کەسانەی کە حەز بە باسی زاتی خوا ناکەنو باوەڕیان بەو زاتە نیە، هەموو ئاواتو مەبەستیان تەنها ژیانی دنیایە، باوەڕیان بە قیامەتو ئەو جیهان مۆڵەقەو حسابی بۆ ناکەن، وا بیردەکەنەوە کە سەرەتاو

کۆتـایی مـرۆڤ هـەر ئەمەیـە کـە لـە دنیـادا بۆیـان پـێش دێـتو ئامـانجێکی تـر لـە بوونیاندا نیە!!

ئیتر بەرنامەی ژیانیان لەسەر ئەو بنەمایە ڕێکدەخەنو ویژدانو دەروونی خۆیان دادەمـاڵن لـە بـڕوا بـوون بـە خوایـەك کـە هەمووشـت ڕێکـدەخات، دواتـریش لێپرسـینەوەیان لەگـەڵ دەکـات، دوای ئـەم گەشـتە سـنوردارەی لەسـەر زەوی یەکەیدا دەیکەن.

جا سەیر لەوەدایە کە لەم سەردەمەی ئێمەشدا ماددە پەرستان بیروباوەڕێکی لەو شێوازەیان هەیەو ـ خۆشیان بە پێشکەوتووخوازو ڕۆشنبیر دەزانن!! ـ

بێگومان ئەو کەسەی باوەڕی بەخوای گەورەو ئەو جیهان هەیە ناتوانێ خۆی سـەرگەرم بکـات بەوانـەوە کـە پشـت دەکەنـە بـاوەڕبوون بـە خـوای گـەورەو چەمکەکانی تـری ئیمـان، کـاتی زێڕینـی خـۆی لەگـەڵ ئەوانـدا بەزایـە نـادات ..

چونکە هەرلایەك بەرنامەی خۆی هەیە بۆ ژیانی دنیاو هـەرگیز لـە هـیچ شتێکدا بەیـەك ناگـەن، نـە لـە نەخشـە ڕێگـا، نـە لـە هـیچ خاڵێکـدا، چـونکە هەرچـی پێوەرەکـانی ژیـان هەیـە ، هەرچـی بـەهاو ئامانجـەکانی هەیـە، جیـاوازن لـە بیروبۆچوونی هەر لایەکیاندا، بۆیە ناتوانن لە ژیانی دنیادا بەتەواوەتی هاوکاری یـەکتر بن، یـاخود چالاکی هاوبـەش لـە هـەموو بوارێکـدا ئـەنجام بـدەن، چـونکە جیاوازییەکی سەرەکیان هەیە لە بۆچوونیان دەربارەی بەهاکانی ژیانو ئامانجو بەرنامەی چالاکی تیایدا..

جـا چـونکە هاوکـاری و بەشـداری ئەسـتەمە، ئـیتر گرنگیـدان بـە گرنگـەکانی ئەوانیش سنوردار دەبێت ..

لەڕاستیدا ئیماندار کاتی خۆی بەزایە دەدات کاتێ گرنگی بەو جۆرە کەسانە دەدات کە حەز بە باسی خوای گەورە ناکەن، هەموو ئاواتیشیان تەنها ژیانی دنیایە، چونکە ئەوکات ئیماندار تواناکانی کە بەخششی خوای پەروەردگارە لە جێگەی خۆیدا بەکار نابات.

مەبەستێکی تریش هەیە لە گوێ نەدان بەو خەڵکە بێ دینە، ئەویش ئەوەیە کە کارو کردەوەی ئەوانە بە پوچ و بێ نرخ بزانرێ، ئەوانەی کە بڕوایان بەخوای گەورە نیە و تەنها دنیایان دەوێت. لە پڕێکدا یاخود لە چرکە ساتێکدا مایەپوچ و دەست بەتاڵ دەبن..هەرچەندە خاوەنی پلەو پایەو پارەو سامان بن ئەوانە لە حەقیقەتەوە دوورن و لێیان پەنهانە، دەرکی ناکەن، لە پشتی بەربەستەکانەوەن، بەربەستەکانی ژیانی دنیا .. هەر ئەوەندەش عەقڵیان بڕ دەکات !!

ئەوەش ئاستێکی نزم و بێ نرخە، با گەورە و گرنگیش بێتە بەرچاو، هەر سنوردارە، با گشتگیریش خۆی بنوێنێ، گومڕاکەرە با وادەرخات کە گرنگ و ڕێنمونیکارە .

لەڕاستیدا ئەو کەسەی کە بە دڵ و گیان هەست و نەست و هزریەوە ئاوا خۆی قەتیش دەکات، ئەوە دیارە کە شارەزای هیچ شتێکی بەهادار نیە.

چونکە هەر بە تەماشاکردنێکی سادە ، جیهانێکی گەورە و شکۆدار خۆی دەنوێنێ کە خۆی دروستکاری خۆی نیە، هەر بوونی بەم شێوەیە بیرۆکەی (صدفە) و ڕێکەوت پوچ دەکاتەوە، ئاشکرایە کە بە هەوانتەو بێ ئامانج دروست نەکراوە، کارێکی بێ هودەیە گەر مرۆڤ تەنها بۆ ئەم ژیانە دروست کرابێت و بە نەمانی کۆتایی بە هەموو شتێك بێت.!!

لەڕاستیدا زانینی حەقیقەتی ئەم گەردوونە لە هەر لایەکیەوە بەسە بۆ باوەڕهێنان بە زاتی دروستکار، هەروەها زامنە بۆ باوەڕ هێنان بەو جیهان، چونکە بەو کارە بێ سەروبەرەیی لە دروستکاری مەزن ، پەروەردگاری داهێنەر دوور دەخرێتەوە ، کە ئەم گەردوونە گەورە و مەزنو فراوانەی بەدی هێناوە.

هەر بۆیە دەبێ زۆر گوێ نەدەین بەوەی کە پشت دەکات لە بەرنامەی خوای گەورەویادی ئەو زاتە ناکاتو تەنها مەبەستی ژیانی دنیایە ، ئەو پشت کردن و گوێ نەدانە بۆ ئەوەیە کە خۆ ماندو نەکەین لەگەڵ ئەو جۆرە کەسانەدا چونکە شایستە نین، ئەو کەسەی ئەوەندە بیرکردنەوەی تەسك بێت شایانی گرنگی پێدان نیە، ئێمە ئەم فەرمانە خوایی یە دەبێ ئەنجام بدەین، نەك وەکو جولەکە ـ خوا پەنامان بات ـ بڵێین : گوێ بیست بووین بەڵام یاخی دەبین و ئەنجامی نادەین . ﴿ ذَٰلِكَ مَبْلَغُهُم مِّنَ ٱلْعِلْمِ ۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِۦ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ ٱهْتَدَىٰ ﴿٣٠﴾ ﴾ چونکە خوای گەورە گومڕاکان دەناسێ، بۆیە نایەوێ پێغەمبەرەکەیو شوێنکەوتووانی خۆیان بەو خەڵکە سەرگەردانەوە خەریك بکەن، یان هاوڕێیەتیان بکەن، یاخود گرنگیان پێبدەن ، ـ بەتایبەتە کە بۆمان دەرکەوت کە ناخیان ڕەشە و بەهیچ بەڵگەیەك قوناعەت ناکەن، مەگەر ئەوەندەی کە ببێتە (حجە)ت لە قیامەتدا پێی دەمگوت بکرێن ـ

هەروەها نابێ بخڵەتێین بەو زانستە روکەشە گومڕاسازو ناتەواوەیان کە لە سنوری ژیانی دنیا تێناپەڕێت، وە بۆتە کۆسپ لە نێوان تێگەیشتنی مرۆڤو راستی یە پوختەکاندا، جا ئەوەی لە ڕاستی شتەکان تێبگات ئەوە پەلکێشی

دەكات بۆلای ئیمانی دامەزراو بەخوای گەورە، بەو جیهان ، وە لە چەسپاندنی بە دنیا و زەمین گیریو ئەم ژیانە كورتو سنوردارەی دەرباز دەكات.

سەیر لەوەدایە ئەو زانستو زانیاری یەی كە بێ دین و گومڕاكان پێیگەیشتوون لەبەرچاوی خەڵكی سادەو هاوشێوەیان، ئەوانەی دڵیان داخستووە و هەست بە نهێنیو دەستی قودرەتی خوایی ناكەن، زۆر شتێكی گەورە و مەزنەو كاریگەریشی هەیە لەسەر گۆڕەپانی ژیانی دنیا، جا ئەو دەستەڵات و پێشكەوتنەیان لە سیفەتی گومڕایی و سەرگەردانی و نەفامی نایانپارێزێت، چونكە ئەو پەیوەندی یەی كە هەیە لە نێوان ئەم بونەوەرەو دروستكاریدا ، هەروەها پەیوەندی نێوان كارو كردەوەی مرۆڤو پاداشتەكەیدا، ئەم دوو حەقیقەتە پێویستن بۆ هەموو زانستێكی دروست، گەر وانەبێ زانستەكان توێكڵنوكاریگەرییان لەسەر ژیانی مرۆڤ نابێتو بەرەو ئاستێكی باڵا نایبەن، چونكە نرخی هەر زانستێك پەیوەستە بە كاریگەریی لەسەر دڵ و دەروونو ویژدانی مرۆڤو چەندە لە كردارو رەفتاریدا رەنگ دەداتەوە .. گەر وانەبێت ئەوە تەنها ئامێرەكان پێش دەكەون، بەڵام خەڵكەكە لە زەلكاودا گیر دەخۆن ، بەڕاستی ئەو زانستە بەڵایە كە ئامێرەكان لە سایەیدا پێش دەكەون لەسەر حسابی پۆخڵ كردنی رۆحو رەوشتی خەڵكو كۆمەڵگە !!

كاتێ مرۆڤ هەست دەكات بەدیهێنەرێكی هەیە؛ ئەویش و ئەم گەردوونەشی بە یاسایەكی گشتگیرو هاوئاهەنگ و رێكو پێك؛ بۆ خزمەتی ئەم دروست كردووە، هەستو نەستی بەرانبەر ژیان دەگۆڕێت ، بەرانبەر ئەوانەی كە دەژین لە دەورو بەریدا، بەرانبەر ئەو شتانەی كە دەوری داوە، لە گیاندارو گیاو دارو بێ گیانو ... تد .

ئـەو کـات هەسـت دەکـات کـە بـوونی لەسـەر گۆڕەپـانی ژیـان شـتێکی بـەنرخ و بەهادارەو ئامانجی گشتگیرو بڵندو گەورەی لە پشتەوەیە، چونکە بوونی مرۆڤ پەیوەستە بە گەردوونەوە، ئەوکات هەست دەکات کە زۆر گـەورەترە لـەم بوونـەی دنیای بۆ ماوەی چەند رۆژێك ـ یاخود ئەوپەڕی چەند ساڵێکە ـ لەسەر گۆڕەپانی ژیان، وە لە خێزانەکەشی کەلە چەند کەسێك پێك دێن، وە لە قەوم و گەلەکەی، لە نیشتمان و ولاتەکەی، لە چین و توێژەکـەی زۆر گـەورەترە و فراوانترە، ئەو چین و توێژەی کە ماددەپەرستان دەهـۆڵ و زوڕنابـە دەوردا لێدەدەن، چونکە ئیمان و باوەڕەکەی زۆر بەرزترو بڵند ترو بەنرخترە لـە هـەموو ئـەو شتانەی کـە خـەڵکی نەشارەزاو تێنەگەیشتوو لەدین گرنگی پێدەدەن!!

هـەروەها ئـەو هەسـتەی کـە مـرۆڤ بـەهۆی ئیمانیـەوە بـۆی دروسـت دەبێـت کـە خواوەندی بەدیهێنەر لەو جیهان لێپرسینەوەی لەگەڵ دەکات و پاداشتی لەسەر بنـەمای ئیمـان و کردەوەکـانی دەداتـەوە ئـەو هەسـتە کاریگـەریی لەسـەر بیروبۆچوون و پێـوەرو ئامـانج و هانـدەرەکانی دەبێـت، هەرچـی هەڵسـوکەوت و کردارو رەفتاریەتی دەیخاتە چوارچێوەیەکەوە بە شێوازێك کە بەردەوام لـە دڵ و دەروون و ناخیـدا حسـاب بـۆ چارەنووسـی خـۆی بکـات، بێگومـان ئـەو هەسـت کردنەی هێزو توانای پێدەبەخشێت و هەوڵدەدات توێشووی چاکی زۆر بێت. ـ چاکەکانی بەکەم دەزانێت و بەردەوام لە خەمی زۆرکردنیاندایە، گوناهـەکانی بـە زۆر دەزانێت و بەردەوام لە خەمی کەم کردنەوەیاندایە!! ـ

چونکە رزگار بوون، یان تیاچوونی پەیوەستە بە بێداری یەکەی و کاریگەریی لەسەر نیەت و کردەوەکانی. ئەوسا مرۆڤ دەتوانێ دەستەڵاتی هەبێت بەسەر خۆیدا، چونکە چاودێری بێدارە ! لێپرسینەوەی کۆتایی لەوێ چاوەڕێی دەکات. لەلایەکی ترەوە دڵنیایە کاتێ کە خێرو چاکە ئەنجان دەدات،دڵی خۆشە چونکە سەرکەوتنی بەدەست هێناوە، هەتا ئەگەر لە دنیادا هەندێ جار شکستی خواردبێ، ئەو هەر ئەرکی سەرشانی ئەوەیە کە پشتیوانی لەخێر بکات و خەبات لە پێناویدا ئەنجام بدات، چونکە بەلایەوە چونیەکە گەر لەدنیادا شکست یان سەرکەوتنی بەدەست هێنا، چونکە پاداشتی کۆتایی لەوێیە و لەو جیهانە !!

بەڕاستی ئیمان و باوەڕ بە خوای گەورەوبەو جیهان دۆزێکی گەورە و گرنگە، بابەتێکی بنەڕەتی و سەرەکی یە لە ژیانی مرۆڤدا، پێویستی یەکی زۆر گرنگترە لە خواردن و خواردنەوەو پۆشاك، مرۆڤ بوونی بەمەوە بەستراوە، گەر وانەبێت ئەوە دەبێتە ئاژەڵێك لەو ئاژەڵانە ـ ئاژەڵ هەتا دڕندەکانیشیان زۆر زیانبەخش نین، بەڵام ئەو مرۆڤەی کە خوانەناس بێت حساب بۆ قیامەت ناکات و دەبێتە ئاژەڵێکی دڕندە کە لە پێناو ئارەزووەکانیدا یاخود ئامانجە پوچەکانیدا ملیۆنەها کەس تیابچێ باکی نیە ـ !!

جا کاتێ کە پێوەرو ئامانج مەبەستەکان جیاواز دەبن، هەموو ئەو جیاوازیانە رەنگ دەدەنەوە لە ژیاندا، ئیتر بوار نامێنێ بۆ بەشداری و ئەرێنی دیگەران، یان ئەنجامی مامەڵە، یاخود ناسینی یەکترو پێکەوە ژیان ..

هەر بۆیە ئەستەمە کە پەیوەندی و دۆستایەتی و مامەڵەو هاوکاری و کڕین و فرۆشتن و خەمخۆری بۆ یەکتر دروست ببێ لەنێوان کەسێکدا کە ئیمان و باوەڕی

بەخوا هەبێت لەگەڵ کەسێکدا کە پشتی لەو زاتە کردبێت و هەموو ئاواتی ژیانی دنیا بێت، هەر شتێکی تر کە دەگوترێ لەو بوارەدا بێ سوودو بی کەڵکەو لەگەڵ فەرمانی خوادا یەکناگرنەوە کە فەرمانی داوە:

﴿ فَأَعۡرِضۡ عَن مَّن تَوَلَّىٰ عَن ذِكۡرِنَا وَلَمۡ يُرِدۡ إِلَّا ٱلۡحَيَوٰةَ ٱلدُّنۡيَا ﴿٢٩﴾ ذَٰلِكَ مَبۡلَغُهُم مِّنَ ٱلۡعِلۡمِۚ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعۡلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِۦ وَهُوَ أَعۡلَمُ بِمَنِ ٱهۡتَدَىٰ ﴿٣٠﴾ وَلِلَّهِ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِ لِيَجۡزِيَ ٱلَّذِينَ أَسَٰٓـُٔواْ بِمَا عَمِلُواْ وَيَجۡزِيَ ٱلَّذِينَ أَحۡسَنُواْ بِٱلۡحُسۡنَى ﴿٣١﴾ ﴾

(٢٩) جا کەواتە تۆش ئەی محمد ﷺ ، ئەی ئیماندار ، گوێ مەدە بەو کەسەی کە یاخی بووە لە یادو بەرنامەی ئێمە (وە بە هیچ بەڵگەو ئایەتێك بڕوا ناکات) بەڵکو مەبەستی تەنها ژیانی ئەم دنیا تەمەن کورتەیە (ئایندەی خۆی فەرامۆش دەکات) .

(٣٠) ئەوانە هەرئەوەندە تێگەیشتنیان لە ڕاستیەکان هەیەو هەر ئەوەندەی لێ دەزانن ، جا لە ڕاستیدا هەر پەروەردگاری تۆیە کە زانیاری وزانستی بێ سنورەو ئاگادارە لەوەی کە کێ لە ڕێبازی ئەو زاتە لایداوەو گومڕایە ، وە کێش ڕێبازی هیدایەت و دینداریو خواناسی گرتۆتە بەر .

(٣١) هەرچی لە ئاسمانەکان و هەرچی لە زەویدا هەیە ، هەر خوای گەورە خۆی خاوەنیانە (ئەم ئادەمیزادەی دروستکردوەو ، سەرپشکی کردووە ، بە ئازادی دەتوانێ هەر ڕێگەو ڕێبازو دینێك کە بیەوێت هەڵبژێرێت ، پاشان هەر ئەو خوایە قیامەتیش بەرپا دەکات) تا پاداشتی ئەوانەی کە گوناهو تاوان دەکەن و باوەڕیان نەبووە بە گوێرەی بیرو باوەڕو کردەوەکانیان بداتەوە ، هەروەها بە

باشترین شێوە پاداشتی ئەوانەش بداتەوە کە چاکە و چاکەکاریو چاکسازیان کردوە.

بێگومان ئەمەی کە خوای گەورە خاوەنی هەموو ئاسمانەکانو زەویو هەرچی ئەو شتانەیە کە لە سەریانو لە ناویاندا هەیە ، پاڵپشتێکی بەهێزە بۆ ئەوەی کە دۆز و بابەتی قیامەتو ئەوجیهان نرخو کاریگەریی خۆی هەبێت، هەر ئەویش توانای پاداشت دانەوەی هەیە ، چونکە لە تایبەتمەندییەکانی خۆیەتی، خاوەنی هۆکارەکانیەتی، بێگومان ئەو خاوەندارێتیە توانای بەخشینی پاداشتی تێرو تەواوی هەیە لەسەر بنەمای دادپەروەری، تا تۆڵە لە خراپکاران و تاوانباران بکاتەوە لە سەر بنەمای کارو کردەوەکانیان، هەروەها پاداشتی چاکەخوازانیش بە چاکە بداتەوە.

پاشان سنوری هەڵسوکەوتی ئەو چاکەخوازانە باس دەکات ، کە بە چاکە پاداشتیان دەداتەوە:

﴿ ٱلَّذِينَ يَجۡتَنِبُونَ كَبَٰٓئِرَ ٱلۡإِثۡمِ وَٱلۡفَوَٰحِشَ إِلَّا ٱللَّمَمَۚ إِنَّ رَبَّكَ وَٰسِعُ ٱلۡمَغۡفِرَةِۚ هُوَ أَعۡلَمُ بِكُمۡ إِذۡ أَنشَأَكُم مِّنَ ٱلۡأَرۡضِ وَإِذۡ أَنتُمۡ أَجِنَّةٞ فِي بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمۡۖ فَلَا تُزَكُّوٓاْ أَنفُسَكُمۡۖ هُوَ أَعۡلَمُ بِمَنِ ٱتَّقَىٰٓ ﴿٣٢﴾ ﴾

(٣٢) جا ئەوانەی کە لە گوناهە گەورەو کردارە ناپەسەندەکان خۆیان بە دوور دەگرن ، جگە لە وردە گوناهان ، بە نیسبەت ئەوانەوە پەروەردگاری تۆ ئەی محمد ﷺ ، ئەی ئیماندار، چاوپۆشی و لێبوردنی زۆر فراوانە ، چونکە ئەو زاتە چاکتان دەناسێت هەر لەو کاتەوە کە ئێوەی لە خاکی زەوی بەدیهێناوە و پاشان کردونی بە کۆرپەلە لە سکی دایکتاندا (لە هەمو قۆناغەکاندا ئاگای لێتان بووەو

هـیچ شـتێکی لێ پـەنهان نـەبووە ، جـا ئـیتر بـەردەوام هەوڵبـدەن بـۆ چـاکەو چـاکەکاریی ، چـاکەکانتان بەکـەم بـزانن و گونـاهو هەڵـەکانتان بـە زۆر) نەکـەن خۆتان بە چاك بزانن و باسی خۆتان بە چاکە بکەن ، چونکە هـەر خـوای گـەورە خۆی دەزانێت کێ تەقوادارو دینداروخواناسە .

گوناهـە گـەورەکان بـریتین لـە تاوانـە خـراپ و ناپوختـەکان (لمم)یـش گوناهـە وردەکانـە، هەنـدێکی تـریش دەڵـێن مەبەسـت گوناهـە گەورەکانـە، بـەڵام تەوبـەی راستەقینەیان لەسەر کراوەو تاوانبارەکە جارێکی تر نەگەڕاوەتەوە سەری ..

ـ سید بەڕەحمـەت بێ دەڵـێت ـ ئێمـە ئـەم رایـەی دواییمـان لا پەسـەندە چـونکە لەگەڵ ئەم بەشەی ئایەتەکەدا دێتەوە کە دەفەرموێت ﴿إِنَّ رَبَّكَ وَٰسِعُ ٱلۡمَغۡفِرَةِۚ ٣٢﴾ ، کە ئاماژەیە بۆ فراوانبـوونی لێخۆشبوونی پـەروەردگار کە وا دەردەکـەوێت ـ لـە غەفڵەتێکدا، یان لە قۆنـاغێکی بێ دینـیو نەشارەزاییدا،کەسێك گونـاهو تـاوانی گەورەی ئەنجام دابێ، پاشان تەوبەیەکی راستەقینەو پەشیمانییەکی تەواوی بۆ دروست بووبێت کـە دێتـەوە یـادی تـەزوو بـە گیانیـدا بێـتو ئەسـرین لـە دیـدەی ببارێـت، ئەوسـا ئـەو جـۆرە کەسـانە دەچـنە ریـزی چـاکەخوازانەوە، چـونکە چاکەخوازان کەسانێکن کە دوورەپەرێزن لە گوناهو تاوان مەگەر کەسانێکیان کە لێیـان قـەومابێتو پاشـان بـەزویی تەوبـەیان کردبێـت ، نـەك بـەردەوام و سـوور بوونبن لەسـەری هـەر وەکـو ئـەو ئایەتانـەی لـە سورەتی (آل عمـران)دا باسـی ئـەو جـۆرە حاڵەتانـەی کـردووە کـە تەوبـەکاران دەخاتـە ریـزی پارێزکـارو چاکەخوازانەوە :

﴿وَسَارِعُوٓاْ إِلَىٰ مَغۡفِرَةٖ مِّن رَّبِّكُمۡ وَجَنَّةٍ عَرۡضُهَا ٱلسَّمَٰوَٰتُ وَٱلۡأَرۡضُ أُعِدَّتۡ لِلۡمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾ ٱلَّذِينَ
يُنفِقُونَ فِي ٱلسَّرَّآءِ وَٱلضَّرَّآءِ وَٱلۡكَٰظِمِينَ ٱلۡغَيۡظَ وَٱلۡعَافِينَ عَنِ ٱلنَّاسِۗ وَٱللَّهُ يُحِبُّ ٱلۡمُحۡسِنِينَ ﴿١٣٤﴾
وَٱلَّذِينَ إِذَا فَعَلُواْ فَٰحِشَةً أَوۡ ظَلَمُوٓاْ أَنفُسَهُمۡ ذَكَرُواْ ٱللَّهَ فَٱسۡتَغۡفَرُواْ لِذُنُوبِهِمۡ وَمَن يَغۡفِرُ ٱلذُّنُوبَ
إِلَّا ٱللَّهُ وَلَمۡ يُصِرُّواْ عَلَىٰ مَا فَعَلُواْ وَهُمۡ يَعۡلَمُونَ ﴿١٣٥﴾ أُوْلَٰٓئِكَ جَزَآؤُهُم مَّغۡفِرَةٞ مِّن رَّبِّهِمۡ وَجَنَّٰتٞ
تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ خَٰلِدِينَ فِيهَاۚ وَنِعۡمَ أَجۡرُ ٱلۡعَٰمِلِينَ ﴿١٣٦﴾﴾

(١٣٣) ئەی ئیمانداران پێشبڕکێ بکەن و پەلە بکەن بۆ دەستەبەر کردنی لێخۆشبوونی پەروەردگارتان و بەهەشتێك کە پانتاییەکەی ئاسمانەکان و زەوی گرتووەتەوە (دواهەمین کەس کە خوای گەورە بەهەشتی پێدەبەخشێت بەهەشتەکەی دوو ئەوەندەو سێ ئەوەندەی دونیایە !! داخۆ ئەوانەی لە سەرەتاوە دەچن بەهەشتەکەیان چەندە فراوان بێت ، ئەستێرەی واهەیە ملیۆنێك و ١٠ ملیۆن زیاتریش لە گۆی زەوی گەورەترو زەبەلاح ترە ، بێجگە لە دووری یەکەیان کە بە ملیۆنەها ساڵی روناکی مەزەندە دەکرێت موڵك و دەستەڵات و دروستکراوانی پەروەردگار سنوری نیە وبۆچوونی ئێمە کولە و کوڵە لە ئاستیدا جا ئەو بەهەشتە ئامادەکراوە بۆ پارێزکاران ، بۆ خواناسان بۆ دینداران ، پێغەمبەرﷺ فەرموویەتی: ئیمانداران مەنزڵگای هەندێك دەبینن وەك چۆن ئەستێرەی گەش دەبینن لە دوورەوە ، هاوەڵان فەرموویانە ئەی پێغەمبەری خوا: ڕەنگە ئەوانە مەنزڵگای ئێغەمبەران بن،فەرمویەتی: نەخێر ، بەڵکو ئەوانە مەنزڵگای کەسانێکن کە باوەڕیان بە خواو پێغەمبەری خوا بووە و پابەندی فەرمانەکانیان بوون) .

(١٣٤) ئەو بەختەوەرانە کەسانێکن لە خۆشی وناخۆشیدا لەگرانی و هەرزانیدا ماڵ و سامانیان دەبەخشن ، ڕق و کینەی خۆیان دەخۆنەوە و خۆگرن ، لە خەڵکی خۆش دەبن و لێبوردەن ، بێگومان خوای گەورەو میهرەبان ئەو جۆرە چاکە کار و چاکە خوازانەی خۆش دەوێت ..

(١٣٥) ئەو ئیماندارانەش کە گوناه یان تاوانێك ئەنجام دەدەن دژی کەسانی تر ، یان گوناهو ستەمێك دەکەن لە خۆیان و گوناهێك ئەنجام دەدەن کە پەیوەندی بە خودی خۆیانەوە هەیە ، پاشان خوای گەورە و دەستەڵاتی ، سزاو تۆڵەی ، دێتەوە یادیان ، ئەوکات بە کوڵ و بە دڵ تەوبە دەکەن و داوای لێخۆش بوون دەکەن و (ئەسرینی پەشیمانی دەڕێژن) جا کێ هەیە لە گوناهان خۆش بێت جگە لە خوای بەخشندەو لێبوردە ؟ ! ئەو سا ئیتر ئەو جۆرە کەسانە بەتەواوی دەستبەرداری ئەو گوناهە دەبن و هەرکات هەستیان کرد نەفسی سەرکەشیان خەریکە توشی هەڵە و گوناهیان دەکاتەوە ، ئەوان خێرا دادەچڵەکێن و تەوبەکەیان دێتەوە یاد و لەهەموو جۆرە گوناهێك دوور دەکەونەوە .

(١٣٦) ئائەو جۆرە کەسانە ، ئەو تەوبەکارە ڕاستانە ، پاداشتیان لای پەروەردگاریانە: سەرەتا لێخۆشبوونە و پاشان باخەکانی ئەو بەهەشتەیە کە جۆگەو ڕوبار بەنێو باخەکانیدا دەڕوات ، هاوڕێ لەگەڵ ژیانی نەمری و نەبڕا وە و هەمیشەییدا ، بێگومان ئەو بەهرەیەش پاداشتی زۆر چاك و بەنرخی کۆششکاران و ئیماندارەکاراکانە. (چونکە دیارە دوای تەوبەکەیان لە خەمی ئاینی خوا و بەدەست هێنانی ڕەزامەندی پەروەردگاردا دەبن ، هەوڵدەدەن کە خوای میهرەبان لێیان نەڕەنجێت) .

کـە ئاشـکرایە بـەڵێنی ئـەو بەهەشـتەی پێـداون کـە پانتاییەکـەی بەقـەدەر ئاسمانەکان و زەوی یە!!

ـ جا لـەم سـەردەمەدا هەنـدێ لـە فراوانـی ئاسمـانو ژمـارەی گەلەئەسـتێرەکان دەرکەوتووە کە دورییان بە خێرایی روناکی دەپێورێ !! ـ

جا ئەم حاڵەتە لێخۆشبوونە نزیکتر و لەبارترە کە لە تەفسیری (لمم)دا بکرێت، چونکە گونجاوە لەگەڵ فراوانی و سۆزو میهری خوای گەورەدا ، وە فراوانی لێخۆشبوون و چاوپۆشییەکانیدا..

کۆتـایی ئایەتـەکش کـە پاداشـتی مـرۆڤ دەدرێتـەوە بـە ناخۆشـی یـان خۆشـی، پەیوەسـتە بـە زانیـاری فراوانـی خـوای گـەورە بەرانبـەر حەقیقـەتی نـاخو ئـەو گۆڕانانـەی کە بەسـەر خەڵکیدا دێت لـە سـەرجەم قۆناغـەکانی ژیانیاندا چونکە دەفەرموێت :

﴿ ٱلَّذِينَ يَجۡتَنِبُونَ كَبَٰٓئِرَ ٱلۡإِثۡمِ وَٱلۡفَوَٰحِشَ إِلَّا ٱللَّمَمَۚ إِنَّ رَبَّكَ وَٰسِعُ ٱلۡمَغۡفِرَةِۚ هُوَ أَعۡلَمُ بِكُمۡ إِذۡ أَنشَأَكُم مِّنَ ٱلۡأَرۡضِ وَإِذۡ أَنتُمۡ أَجِنَّةٞ فِي بُطُونِ أُمَّهَٰتِكُمۡۖ فَلَا تُزَكُّوٓاْ أَنفُسَكُمۡۖ هُوَ أَعۡلَمُ بِمَنِ ٱتَّقَىٰٓ ﴿٣٢﴾ ﴾

ئەوە زانستو زانیاری خوای گەورە یە ـ نەیسەپاندووە بەسەرماندا ـ چونکە خوایەو دەماننـاسێ، ئێمە زانیاریمان دەربارەی ئەو پێشهاتانەی بۆمان پێش دێن نیە، بەڵام ئەو زاتەی دروستی کردووین زانیاری تەواوی هەیەنەك بە ئێمە، بەڵکو بە سەرجەم دروستکراوانی، هەروەها لەو کاتەشەوە کە لە خاکی زەوی دروستی کردوینو لە جیهانی شاراوەو پەنهاندا بووین، لە دواتریش کە بوینەتە کۆرپەلە لە سکی دایکمانداو بە رووناکی ئاشنا نەبووین .. لەڕاستیدا زانای

راستو دروست دەبێ وابێت، پێش رووداو و پێشهاتنی شتەکان زانستی هەبێت، پێش کارو کردەوەکان سروشتی شتەکان بزانێت ـ ئەمەش هەر بەخوای گەورە و زانا و دانا دەکرێت ـ

جا زاتێك سروشتی زانیاریو زانستی ئاوا بێت، ئەوە کارێکی نابەجێ یە و رەفتارێکی ناباشە کە مرۆڤ خۆی هەڵکێشێو باسی خۆی بکات، لە کاتێکدا ئەو زاتە چاك حەقیقەتی دەناسێت! یاخود ستایشی خۆی بکاتو بڵێ : من ئەمەم و من ئەوەم ، چونکە خوای گەورە قەدەغەی خۆهەڵکێشان و ستایشی مرۆڤی کردووە دەربارەی خودی خۆی .

دیارە خوای گەورە پێویستی بەوە نیە کە خۆتانی پێبناسێنن، یان کاروکردەوەکانی بۆ باس بکەن، چونکە ئەو زانستو زانیاری تەواوی بە دروستکراوانی هەیە، پێوەرو تەرازووی وردی هەیە، پاداشتی لەسەر بناغەی دادپەروەری بڕیارداوە، فەرمانی یەکلاکەرەوەیە، هەمووشت بۆلای ئەو زاتە دەگەڕێتەوە.

* * *

پاشان بەشی کۆتایی سورەتەکە دێت ، بە شێوازێکی تەواو و رێكو پێكو سەدایەکی تەواو کاریگەر، لە شێوازی بەشی یەکەمدا ، بنچینەکانی عەقیدە دووپات دەکاتەوە، هەروەکو چۆن ئیبراهیم خاوەنی بیروباوەڕی پاكو بێگەرد خوای گەورەی دەناسیو ناساندی بە خەڵکی، ویستو ئیرادەی کاریگەریی ئەو زاتەیان بۆ باس دەکات لەسەر ژیانو هەڵسوکەوتیان یەك لەدوای یەك بە

شێوازێك كە ناخ و ویژدانیان بهەژێنێ و بە توندی رایوەشێنێ .. هەتا دەگاتە كۆتایی لە كاتێكدا كە هەستەكان دەلەرزن بەوپەڕی هەستیاری یەوە، ئومێدە بە دەم داخوازی پەروەردگاریانەوە بچن :

﴿ أَفَرَءَيْتَ ٱلَّذِى تَوَلَّىٰ ﴿٣٣﴾ وَأَعْطَىٰ قَلِيلًا وَأَكْدَىٰٓ ﴿٣٤﴾ أَعِندَهُۥ عِلْمُ ٱلْغَيْبِ فَهُوَ يَرَىٰٓ ﴿٣٥﴾ أَمْ لَمْ يُنَبَّأْ بِمَا فِى
صُحُفِ مُوسَىٰ ﴿٣٦﴾ وَإِبْرَٰهِيمَ ٱلَّذِى وَفَّىٰٓ ﴿٣٧﴾ أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ﴿٣٨﴾ وَأَن لَّيْسَ لِلْإِنسَٰنِ إِلَّا مَا سَعَىٰ
﴿٣٩﴾ وَأَنَّ سَعْيَهُۥ سَوْفَ يُرَىٰ ﴿٤٠﴾ ثُمَّ يُجْزَىٰهُ ٱلْجَزَآءَ ٱلْأَوْفَىٰ ﴿٤١﴾ وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ ٱلْمُنتَهَىٰ ﴿٤٢﴾ وَأَنَّهُۥ هُوَ
أَضْحَكَ وَأَبْكَىٰ ﴿٤٣﴾ وَأَنَّهُۥ هُوَ أَمَاتَ وَأَحْيَا ﴿٤٤﴾ وَأَنَّهُۥ خَلَقَ ٱلزَّوْجَيْنِ ٱلذَّكَرَ وَٱلْأُنثَىٰ ﴿٤٥﴾ مِن نُّطْفَةٍ إِذَا تُمْنَىٰ ﴿٤٦﴾ وَأَنَّ
عَلَيْهِ ٱلنَّشْأَةَ ٱلْأُخْرَىٰ ﴿٤٧﴾ وَأَنَّهُۥ هُوَ أَغْنَىٰ وَأَقْنَىٰ ﴿٤٨﴾ وَأَنَّهُۥ هُوَ رَبُّ ٱلشِّعْرَىٰ ﴿٤٩﴾ وَأَنَّهُۥٓ أَهْلَكَ عَادًا ٱلْأُولَىٰ ﴿٥٠﴾
وَثَمُودَا۟ فَمَآ أَبْقَىٰ ﴿٥١﴾ وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَىٰ ﴿٥٢﴾ وَٱلْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَىٰ ﴿٥٣﴾ فَغَشَّىٰهَا مَا غَشَّىٰ
﴿٥٤﴾ فَبِأَىِّ ءَالَآءِ رَبِّكَ تَتَمَارَىٰ ﴿٥٥﴾ هَٰذَا نَذِيرٌ مِّنَ ٱلنُّذُرِ ٱلْأُولَىٰٓ ﴿٥٦﴾ أَزِفَتِ ٱلْأَزِفَةُ ﴿٥٧﴾ لَيْسَ لَهَا مِن دُونِ ٱللَّهِ
كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾ أَفَمِنْ هَٰذَا ٱلْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾ وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾ وَأَنتُمْ سَٰمِدُونَ ﴿٦١﴾ فَٱسْجُدُوا۟ لِلَّهِ وَٱعْبُدُوا۟ ۩
﴿٦٢﴾ ﴾

(٣٣) باشە ئایا سەرنجی ئەو كەسەت نەداوە كە پشتی كردە دینداری و خواناسی و خۆی وێڵ و سەرگەردان كرد (بیری نەكردەوە ، تێنەفكرا ، خۆی گێل كرد)...

(٣٤) كەمێكی لە ماڵ و سامانی بەخشی و خێرا دەستی گرتەوە (ئەو جۆرە كەسانە نمونەیان لە زەمانی پێغەمبەردا ﷺ هەبووەو بە درێژایی زەمان لە كۆمەڵگە جیاوازەكان نابڕێت) .

(٣٥) باشە بۆچی ئەو جۆرە كەسانە زانیارییان دەربارەی نهێنی و شاراوەكان هەیە؟! ئایا هەمو شتێك دەبینن؟!

(٣٦) مەگەر هەندێك لەو خەڵكە ئاگادار نەكراون لەوەی كە لە كتێبەكەی موسادا هاتووە (لە ڕێنمونی و ئاراستەی خێر) .

(٣٧) یان ئەو ئیبراهیمەی كە هەموو پەیمانەكانی بەجێ هێنا بە تەواوی و نمونەی بە ئەمەكی و وەفاداری بوو...

(٣٨) (جا لەو كتێبە پیرۆزانەدا هاتووە): كە هیچ كەسێكی گوناهبار كۆڵی گوناهی كەسێكی تر هەڵناگرێت...

(٣٩) هەروەها هاتووە كە: ئادەمیزاد تەنها ئەوەی دەست دەكەوێت كە پێشتر دەستپێشكەری بۆ كردوە ، چی چاندوە ئەوە دەدورێتەوە .

(٤٠) بێگومان هەوڵ و كۆششەكانیشی سەرجەم تۆمارن بە دەنگ و ڕەنگەوە دەبینرێتەوە لە قیامەتدا ، لەوێ نیشانی خۆی و هەركەس خوای گەورە بیەوێت ، دەدرێت. (لەم سەردەمەدا كە ئەم هەموو هۆكارە سەیرو سەمەرانە بەدەستی ئادەمیزاد دروستكراوە و دەكرێت ، بەئاسانی ئیماندار تێدەگات لەو ئاماژە قورئانیانە).

(٤١) پاشان پاداشت دەدرێتەوە بە تێرو تەسەلی ئەگەر دۆزەخی بێت ستەمی لێ ناكرێت ، ئەگەر بەهەشتی بێت پاداشتی لە رادەی بیرو بۆچوون و داخوازییەكانی بەدەرە .

(٤٢) لە ڕاستیدا سەرئەنجام كۆتایی ئەم ڕێگوزەرە لای پەروەردگارت لەنگەر دەگرێت ، هەموان بۆ لای ئەوزاتە دەگەڕێنەوە . (تا ئیمانداران بۆ هەمیشە و هەتا هەتایی بحەوێنەوە).

(٤٣) بێگومان هەر ئەو زاتە دیاردەی پێکەنین و گریانی لە ئادەمیزادا بەدی هێناوە (کە دو دیاردەی سەرنج ڕاکێشەرن ئەگەر بیریان لیٚ بکەینەوە).

(٤٤) هەروەها ئەو زاتە دیاردەی مردن و ژیانی بەدەستەو هەر ئەو بۆ هەمو زیندەوەرانی پێش دەهێنێت (ئەویش شایستەی تێڕامانی قوڵە ، کاتیٚ دەبینی کەسێکی مردوو هەموو دەزگا و ئەندامانی لەشی ماون ، کەچی چاو نابینیٚ، گویٚ نابیستیٚ ، لوت بۆن ناکات ، زمان تام ناکات ، هەستەکان لە کارکەوتون ، دەست و قاچ و سەر و مل شل و شۆڵن.....هتد) .

(٤٥) هەرئەویش دوو جۆر ڕەگەزی دروست کردووە ، نێرو مێی لە هەموو گیانداراندا بەڵکو لە بیٚ گیانەکانیشدا بەدی هێناوەو لە هەمو شت جوت و دوو شێوازی جیاوازی تەواوکاری یەکتری بەدی هێناوە.

(٤٦) بە تایبەت ئادەمیزادی بەدی هێناوە لە نوتفەیەك ، خاڵێکی زۆر بچوك ئەویش ئەو کاتەی کە بواری پیتاندنی بۆ بڕەخسێت و لە منداڵداندا خۆی هەڵبواسێت (جا لەو خاڵە زۆر بچوکەدا سیفاتەکانی بۆ ماوەیی ، مادی و مەعنەوی دایك و باوك و باوو باپیران هەموی ئاخنراوە!!) .

(٤٧) بێگومان هەر بەدەست ئەو زاتەیەو هەر لە توانای ئەودایە کە بۆ جاری دوهەمیش زیندوی بکاتەوە (بۆ لێپرسینەوە لە کارو باری دنیای ، لە ئیمان و بیرو باوەڕی ... لە .... لە.... هتد) .

(٤٨) بێگومان دەوڵەمەند کردن و هەژار کردنیش هەر بە دەست ئەو زاتەیە (هۆکارەکانیش هەر ئەو دەیڕەخسێنێت بۆ تاقیکردنەوە) .

(٤٩) هەر خوای گەورەش ، پەروەردگارو بەدیهێنەری شیعرایە (ئەستێرەیەکی زەبەلاحە هەندێ لە عەرەبەکان پەرستویانە!!قەبارەکەی دەئەوەندەی قەبارەی خۆرە ، یەك ملیۆن ئەوەندەی نێوان زەوی و خۆر لێمانەوە دوورە!! قەبارەی خۆریش یەك ملیۆن و سێ سەد هەزار ئەوەندەی قەبارەی زەوی زیاترە !!) .

(٥٠) هەر ئەو زاتە کاتی خۆی قەومی عادی پێشینی لەناو برد (کاتێك یاخی بون و کۆڵیان لە بت پەرستی و سەرکەشی و ستەم نەدا) .

(٥١) قەومی (ثمود)یشی بە تەواوی لەناو بردو هیچ کام لە یاخی و بت پەرستانی نەهێشێت .

(٥٢) پێشتریش قەومی (نوح) ی بە تۆفان و زریان لەناو برد کە لە ڕاستیدا ئەوان ستەمکارترو سەرکەش تریش بوون لەزۆربەی قەومەکانی تر .

(٥٣) هەر ئەو زاتە تاوانباران و شەڕواڵ پیسانی قەومی (لوط)یشی ژێرەو ژوور کرد ...

(٥٤) بەجۆرێك خەشمی لێ گرتن جگە لە ژێرەو ژور کردنەکە بەردبارانێك کران کە وێنەی نەبوو ، شارو شارۆچکەو دێهاتەکانی داپۆشین .

(٥٥) جا ئیتر ئەی بێ ئیمان تۆ لە کام لە نازو نیعمەتەکانی پەروەردگاری خۆت دوو دڵیت ، بە بەخششی ئەوی نازانیت؟! بۆ بیرناکەیتەوە؟! بۆ تێنافکریت؟!

(٥٦) خەڵکینە!! دڵنیابن کە ئەم پێغەمبەرەش هۆشیار کەرەوەو بێدار کەرەوەیەکە وەکو پێغەمبەرانی پێش خۆی (لە ڕوی بیرو باوەڕەوە هەمان پەیامی پێ سپێردراوە).

(٥٧) ئەگەر بیر بکەنەوەو تێفکرن ، بەرپاکردنی قیامەت و لێپرسینەوەتان نزیك بۆتەوە (نزیکە بە نیسبەت تاکە تاکەمانەوە ، هەر کەمردین ئەوە قیامەتێکە بۆ هەریەکەمان ، قیامەتی گەورەش کاتێك بەرپابوو مرۆڤ وا هەست دەکات کە چەند سەعاتێك پێشتر دنیا بوو ، کوێرا ئەم قیامەت و لێپرسینەوەیە بەرپابوو؟!!) ...

(٥٨) کەسیش ناتوانێت کاتی بەرپابوونی ئەو ڕۆژە دەربخات و ئاشکرای بکات و بیزانێت جگە لە خوای گەورەو بە دەستەڵات و باڵا دەست.

(٥٩) کەچی سەیرە ، گەلێکتان لەم گوفتارە ، لەم ڕاستیانە ، سەرسامن و باوەڕتان پێی نیە!!

(٦٠) قاقای پێکەنینتان دێت و ناگرین (بۆ چارەنوسی ڕەشتان) .

(٦١) زۆربەتان هەر سەرگەرمی رابواردن و خواردن و خواردنەوەیە و مەست و حەیران و بێ هۆشە لە ئاکامەکان!!

(٦٢) (ئەی مرۆڤەکان ، تا فرسەتە هەوڵ بدەن بێداربنەوە لە خەوی غەفڵەت) سوژدە بۆ خوای گەورە و جوانکارو بەدیهێنەرتان ببەن ، هەر ئەو زاتە بپەرستن (چونکە مردن و گەڕانەوەتان نزیکە).

دیارە خوای گەورە سەرسامی خۆی لە رەفتاری نامۆی ئەو کەسە دەردەبڕێ کە کەم دەبەخشێت و زوو دەست دەگرێتەوە و دەترسێ لەوەی هەژار بکەوێت لە حاڵێکدا رەفتاری لەو شێوەیە نابێ لە کەسی باوەڕدار بوەشێتەوە، چونکە ـ بەخشین ماڵ و سامان کەم ناکات ـ جگە لەوەش ئەو جۆرە کەسانە خۆشارەزای غەیب و داهاتوو نین، جا چۆن مرۆڤی ئیماندار نازانێ سبەی چی بەسەر دێت و شارەزای لە ئایندەش نیە، بۆیە دەبێت بەردەوام لە بەخشیندا بێت و دەست

نەگرێتەوە،چونکە خەمخۆری بۆ ئاییندەو کارو کردەوە چاکەکان و وەفاداری یەکەی بۆ خواوەندی بەدیهێنەری و ئومێدی بە قبوڵ کردنی کردەوە چاکەکانی و لێخۆشبوونی ئەو زاتە لە گوناهەکانی، ئەوپەڕی ئاواتیەتی، ئاشکرایە کە ئەم ئاینە دێرینە، سەرەتاو کۆتایی پێکەوە پەیوەستە، بناغەو پایەکانی مەحکەمو دامەزراوە، بەردەوام پەیامەکانی پشتیوانی یەکدی دەکەن ، دووری کات و شوێن کاری تێناکات،

ڕاستیەکان لە پەیامەکەی ئیبراهیم و موسا تۆمارن، ئەو ئیبراهیمەی کە ئەوپەڕی وەفاو ئەمەکداری نواند هەموو شتێکی بەخشی لە پێناوی پەیامەکەیدا بە شێوازێکی ڕەها کە شایستەبوو ئەو ستایشە لەلایەن پەروەردگاریەوە بکرێت، وەفاش لە بەرانبەر دەست نوقاوی و پێنەزانیەوە هاتووە ئایەتەکە بەو شێوازە زەق و توند هاتووەکە: کەس گوناهی کەس هەڵناگرێ ، کەس باری کەس سوك ناکات، کەس ناتوانێ باری سەنگینی خۆی سوك بکات، هەروەها لە قیامەتدا کەس ناتوانێ پیاوەتی بکاتو کۆڵە گوناهی کەس هەڵگرێو باری شانی سوك بکات.

ئەمەش پەیامێکی ترە کە هەرکەس بارمتەی کارو کردەوەی خۆیەتی، کردەوەکانی نە زیاد دەکەن ، نە کەم، ژیانی دنیاش تاکە فرسەتە کە بەخشراوە پێی تا هەوڵ و کۆشش بدات، کاتێ کە مرد فرسەتەکەی لەدەست دەردەچێ، هەروەکو پێغەمبەر(ﷺ) فەرمویەتی: هەرکاتێ ئادەمیزاد مرد، کارو کردەوەکانی دەوەستێ ، تەنها لە سێ ڕێگەوە نەبێت : ((نەوەیەکی چاكو پاك

کە بەردەوام نزای خێری بۆ بکەن، خێرو چاکەیەکی بەردەوام کە سوودی هەبێ بۆ خەڵکی، زانستێك کە خەڵك دوای خۆی سوودی لێ وەربگرن))

گەر بە وردی سەرنج بدەین لە ڕاستیدا ئەوانە هەریەکەیان بەجیا ، یاخود تێکڕای هەموویان هەر لە کردەوەکانی خودی ئەو باوەڕدارە خۆیەتی ..

(ابن كثير) لە تەفسیری ئەم ئایەتەدا دەڵێت : هەر بۆیە پێشەوا شافعی وتویەتی کە پاداشتی خوێندنی قورئان ناگات بە مردوو، چونکە کردەوەی خۆی نیە ، پێغەمبەر(ﷺ) هانی ئوممەتی نەداوە بەو شێوەیە، هیچ کام لە هاوەڵانیش (رضي الله عنهم) کاری وایان نەکردووە، دیارە ئەگەر خێری تێدا بوایە ئەوان پێش ئێمە ئەو کارەیان دەکرد، بۆیە لە ئەنجامدانی کردەوە چاکەکاندا دەبێ پەیڕەوی لە دەق بکرێت، بەڵام دۆعاکردن و خێرکردن بۆ مردووان ئەوە دەقی لەسەرە و کارێکی پەسەندە ..

بێگومان هیچ هەوڵ و کۆشش و کارو کردەوەیەکی باش بە زایە ناچێت، هیچ شتێك لای خوای گەورە ون نابێت بە پێوەرە وردەکانی هەمووشت دەکێشێ و دەپێوێ، هەرکەس پاداشتی خۆی بە تێرو تەواوی وەردەگرێت بە دوور لە کەمو کوڕی و ستەم .

شایانی باسە لێرەدا بە تەواوی دەردەکەوێت کە هەرکەسە بارمتەی کاروکردەوەی خۆیەتی ، شان بەشانی دادپەروەریی رەها لە پاداشتدا. ئەوسا هەر مرۆڤێك نرخی مرۆڤ بوونی خۆی دەزانێت، بە تایبەت کاتێ کە دەبێتە کەسێکی پێگەیشتوو بەرپرسی خۆی، کاتێ دەبێتە خاوەنی کارو بەرهەمو کەسێکی بەخشندە، پاشانیش دڵنیایە لە پاداشتی دادپەروەرانە، دادپەروەری

رەها کە ئارەزوبازی کاری تێناکات، چاوپۆشی لە کەمو کوڕی یەکانیش دەکرێت، هەرچەندە هەمووشتەکان ئاشکراو دیارنو هیچ شتێك نەزانراوو پەنهان نیە.

شایانی باسە هەموو رێگەو رێبازەکان بەناچاری لای زاتی پەروەردگارت کۆتایی دێت و لەویٚ لەنگەر دەگرێت، هیچ پەنایەك نیە جگە لە پەنای ئەو، شوێن نیە جگە لەو شوێنەی ئەو زاتە ئامادەی کردووە ـ یاخود لێرەوە بۆ خۆمان ئامادەمان کردووە ـ کە یان نازو نیعمەتی رازاوەیە لە بەهەشتدا، یان ئاخو داخو حەسرەتو پەشیمانییە لە دۆزەخدا، بێگومان زانینی ئەم راستی یە کاریگەری خۆی هەیە لەسەر بیروبۆچوونو هەستو نەستەکانی مرۆڤ ..

کاتێ کە بە دڵنیاییەوە مرۆڤ هەست دەکات کە گەڕانەوە و لەنگەرگرتنی هەمووشت بۆلای خوای پەروەردگارە، هەمووشتێك، هەمووکەسێك، هەر لە سەرەتای رێگەوە هەست دەکات کە کۆتاییەکەی چۆن دەبێت ناتوانێ لێی رابکات، یان خۆی لیٚ دوور بخاتەوە، ئەوسا ئیتر ناخی خۆی و کردەوەکانی لەسەر بنەماکانی ئەو حەقیقەتە دادەڕێژیٚ، یاخود هیچ نەبیٚ چەندە توانی هەوڵ دەدات، بۆیە هەر لە سەرەتاوە بەدڵ چاوی بڕیوەتە ئەو سەرەنجامە!!

دوای ئەوەی رێڕەوی ئایەتەکان دڵی مرۆڤی بەرەو سەرەنجامو کۆتایی برد، جارێکی تر هێنایەوە بۆ ژیانی دنیا، تا ئاسەواری ویستی خوای گەورەی لە هەموو قۆناغێكو لە هەموو حاڵەتێکدا نیشان بدات بۆیە دەفەرموێت :﴿ وَأَنَّهُۥ هُوَ أَضۡحَكَ وَأَبۡكَىٰ ﴿٤٣﴾ ﴾ بێگومان لە سایەی ئەم ئایەتەدا شتی زۆر خۆی نومایان

دەکات، لە توێی ئەوانەشدا وێنەو سایەی کاریگەرو زیندو ئاشکرایە: پێکەنین و گریان، ئەم دوو دیاردەیە ئاشکرایە کە هەر خوای گەورە بەخشیویەتی بە مرۆڤەکان، کە هەر یەکەیان نهێنی یەکن لە نهێنی یەکانی پێکهاتەی ئەم ئادەمیزادە، کەس نازانێ لە چۆنیەتی دروست بوونیان، وە چۆن لەم دەزگا ئاڵۆزەدا روودەدەن، کە پێکهاتەی دەروونی زۆر ئاڵۆزترە لە پێکهاتەی جەستەی، زۆر جار کاریگەریەکانی دەروون‌و کاریگەریی ئەندامەکانی جەستە تێکەل دەبن‌و کارلێك لە نێوانیاندا دروست دەبێت‌و دەبێتە هۆی پێکەنین، یان گریان .. هەروەها هۆکاری پێکەنین و هۆکاری گریانیشی پێکهێناوە کە بە هۆی نهێنی یە ئاڵۆزەکانەوە بۆئەم شتە، یان ئەم باسە، یان ئەم نوکتەیە پێکەنین دروست دەبێت، یاخود بۆ لێقەومان‌و ئازارو پێشهاتێکیش دەگری، لەوانەیە سبەی پێکەنینی بێت بەوەی کە ئەمڕۆ بۆی گریاوە، یاخود ئەمڕۆ دەگری بۆ ئەو حاڵەتەی دوێنێ بۆی پێدەکەنی، بێ ئەوەی شێت بووبێ یان تێکچووبێ، بەڵکو حاڵەتی دەروونی یە کە بە خێرایی گۆڕانی بەسەر دێت .. هەروەها پێوەرو پاڵنەرو هۆکارو حساب کردن بۆ دەوروبەر وای لێ دەکات کە لەسەر حاڵەتێك نەمێنێتەوە بۆیە پێدەکەنێ و دەگری، جاری وا هەیە لە چرکەساتێکدا ئەو دوو حاڵەتە پێش دێت بەهۆی رووداوەکانی دەوروبەریەوە، جاری وا هەیە هەندێك بە شتێك پێدەکەنن، بەڵام هەندێکی تر بە هەمان شت دەگرین، چونکە کاریگەریی رووداوەکان بۆ سەر ئەوان ، وەك کاریگەرییەکەی نیە بۆ سەر ئەمان!!
شتەکەش وەکو خۆیەتی، بەڵام جاری وا هەیە تێکەڵ دەبن!

بەڵێ؛ ئەوە هەر زاتی خوایە ئەم دیاردەی پێکەنین و گریانەی لە مرۆڤدا دابین کردووە، جاری وا هەیە ئەمڕۆ بەشتێك پێدەکەنێ سبەی کاتێ دەرەنجامەکەی رووی تێدەکات دەست دەکات بە گریان. ئاوات دەخوازێ کە ئەو کارەی نەکردایە و پێنەکەنیایە، چونکە چەندەها کەس لە دنیادا پێدەکەنن، بەڵام لەو جیهان زۆر دەگرین، گریانیش سوودی نیە و فریایان ناکەوێت!!

لە ڕاستیدا ئەم هەموو وێنەو سایەو هەستو حاڵەتانەو زیاتریش لەو دەقە قورئانیەدا کۆبۆتەوە ، خۆی بۆ هەستو نەست نومایان دەکات ، بەردەوام لە توێی ئەو ئایەتەدا شتی زۆر هەڵدەقوڵێو شتی زۆری لێ دەخوێنرێتەوە؛ کاتێ کە دەروون دەبێتە خاوەنی ئەزموونی زۆر، بەتایبەت هەرکات هۆکارەکانی پێکەنین و گریان نوێ بوونەوە ..

بەڕاستی ئەوە موعجیزەیە کە لە تابلۆیەکدا لە تابلۆ هەمە چەشنەکانی قورئاندا خۆی نومایان دەکات :

﴿ وَأَنَّهُۥ هُوَ أَمَاتَ وَأَحۡيَا ۝٤٤ ﴾.. لەم ئایەتەشدا وێنەی بێ شومار دێتە بەرچاوو هەروەکو لە سورەتی (الملك) فەرمویەتی : ﴿ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلۡمَوۡتَ وَٱلۡحَيَوٰةَ ۝٢ ﴾ بەڕاستی ئەم دوودیاردەیە دوو شتی ناسراون، بەتایبەت چونکە بەردەوام دووبارە دەبنەوە، لە هەمان کاتدا بە تەواوی شاراوەن کاتێ کە کەسانێك هەوڵدەدەن لە سروشتو نهێنیان تێبگەن کە شاراوەیە لە زیندووەکان ..

مردن چییە ؟ ئەی ژیان چییە؟ حەقیقەت و نهێنیان چییە کاتێ کە لە باسی دەستەواژەو شێوازیان تێدەپەڕن؟ چۆن ژیان پێش هاتوو کرا بە بەری

زیندووەکاندا؟ داخۆ بریتی بێت لەچی؟ لەکوێوە هات؟ چۆن خۆی کرد بەبەری ئەم زیندەوەرانەدا؟ چۆن ڕێڕەوی ژیانی گرتە بەر بەنیسبەت ئەم هەموو زیندەوەرە هەمە جۆرانەوە؟! ئەی مردن چییە؟ لەکوێوە پەیدابوو؟ پێش ژیان و زیندوێتی لەکوێ بوو؟ ئەی دواتر لەکوێ دەبێ؟

بەڕاستی ئەوە نهێنی یەکی خوایی یە لە پشتی پەردە دادراوەکانەوە، تەنها و تەنها بەدەست خوای گەورەیە.

چونکە هەر ئەو زاتە دەتوانێ زیندوان بمرێنی و گیان بکات بەبەری مردووەکاندا، ملیۆنەها شێواز لە مردن و ژیان، لە چرکەساتێکدا لە جیهانی سەرجەم زیندووەکاندا بەرپا بکات .

لە یەك چرکەساتدا ملیارەها زیندەوەر دەمرێت، ملیارەهای تریش دێنێتە سەر گۆڕەپانی ژیان و ئەم نهێنی یە دەکرێت بە بەر زیندەوەراندا؛ خۆیشمان نازانین چۆن ، مەگەر هەر خوای گەورە خۆی بزانێ .. لە هەمان کاتدا چەندەها دەمرن و دەبنە هۆی سەرلەنوێ ژیان بۆ دروستکراوانی تر! ..

داخۆ بە درێژایی زەمان و پانتایی زەمین چەندە لەم حاڵەتانە پێشهاتبێ، کاتێ کە بیردەکەینەوە لە رابوردوویەکی تولانی و دوور و درێژ، کە پێش پەیدابوونی مرۆڤ لەسەر ئەم هەسارەیە هەبووە، داخۆ لەسەر هەسارەکانی تریش زیندەوەر هەبووبێت، لە شێوازە جیاوازەکانی مردن و ژیانیان بەسەر هاتبێ کە هەر بە خەیاڵی مرۆڤدا نەهاتووە و نەهاتبێ!!

بەڕاستی وێنەگەلێکی بێ شومارو لە ژمارە نەهاتوون، کە لەم چەند وشە کورتانەدا خۆیان نومایان دەکەن، دڵی مرۆڤ لە ناخەوە دەهەژێنێ ، ئیتر خۆی بۆ ناگیرێت لەبەردەم کاریگەرییە جۆراوجۆرە هەمەچەشنەکانیدا ..

﴿وَأَنَّهُۥ خَلَقَ ٱلزَّوۡجَيۡنِ ٱلذَّكَرَ وَٱلۡأُنثَىٰ ﴿٤٥﴾ مِن نُّطۡفَةٍ إِذَا تُمۡنَىٰ ﴿٤٦﴾﴾

بەڕاستی ئەمەشیان حەقیقەتێكی زۆر گەورە و فراوانە كە لە هەموو چركەساتێكدا روودەدات، كەچی ئادەمیزاد بەهۆی دووبارەبوونەوەیەوە فەرامۆشی دەكات، لەڕاستیدا ئەم رووداوە لە هەمووشت سەیرو سەمەرە ترە، كاتێ كە مرۆڤ بیری لێ دەكاتەوە! جۆرە ئاوێك دەڕژێت، كە یەكێكە لە بەرهەمە هەمەچەشنەكانی جەستەی مرۆڤ ، وەكو فرمێسك و ئارەق و لیك و ... . كەچی دوای ماوەیەك كە هەر مەگەر بەخوا بكرێ دەبێتە چی؟ دەبێتە مرۆڤ !! كە دەبێتە ئەم ئادەمیزادەی كە یان نێرە یان مێ ! ئەمە چۆن روویدا، چۆن ئەم زیندەوەرە سەرسوڕهێنەرە پەیدابوو كە پێشتر نەبوو، گەر نەماندیبا كەس بە خەیاڵیدا نەدەهات !! ئەم مرۆڤە ئاڵۆز و پێچیدەیە لەكوێ و ، ئەو ئاوە لەكوێ كە لە بەشێك لە نیو ملیۆنەها بەشیدا ئەم زیندەوەرەی لێ پەیدا بوو؟ بەشەكانی جەستەی لە كوێدا بوو، ئێسكو گۆشتو پێستی، دەمارەكانی، مووەكانی،نینۆكەكانی، شێواز و روخسارو تایبەتمەندییەكانی؟ رەوشت و سروشت و تواناكانی؟

ئەم خانەیەی كە مەگەر بە میكرۆسكۆب ببینرێت كە مەلەیان دەكرد لەنێو ملیۆنەهای وەكو خۆیدا، كەچی یەكێكیان بە ویستی خوای گەورە لەگەڵ هێلكۆكەدا یەك دەگرن و تایبەتمەندی یەكانی نێر ، یان مێ لەو خانەیەدا لەخۆ دەگرن، كە دواتر دەبێتە كۆرپەلە و دەردەكەوێت كە كام رەگەزە؟!

باشە داخۆ چ دڵ و دەروون و هزرێك لە بەرانبەر ئەم حەقیقەتانەدا خۆی بۆ دەگیرێت - بیر لەو زاتە دروستكارە جوانكارە ناكاتەوە - بە (صدفه) و رێكەوت

ناوزەدی دەكات !! ـ یاخود بڵێت: ئەم شتانە هەروا لە خۆیانەوە روودەدەن!! ئەم گۆڕانكاریانە لە خۆیانەوە پێش دێن، هەر لە خۆیەوە ئەم نەخشە ڕێگایە پیادە دەبێت و ڕوودەدات!! ، یاخود خۆی بە خوێندەوار بداتە قەڵەم و بڵێت:ئەم كۆرپەلەو بەچكانە ئەم نەخشە ڕێگایە بۆیە پیادە دەكەن چونكە ئەو توانایەیان تێدا دابین كراوە، تا بەردەوام نەوەكانیان نوێ ببنەوە، هەروەكو هەموو ئەو زیندەوەرانەی كە ئەم توانایەیان تێدا دابین كراوە .. بێگومان ئەم ڕاو بۆچوونانە پێویستی بە روون كردنەوە هەیە .. باشە؛ كێ ئەم توانایانەی پێبەخشیووە ؟ كێ خواست و هەستی تێدا دابین كردووە تا جۆری خۆی بپارێزێت و بەردەوام نوێی بكاتەوە، ئەی كێ توانای پێداوە لەگەڵ بچوكی و لاوازیدا تا ئەو كارە بكات؟! كێ نەخشەڕێگای بۆ كێشاوە تا بەڕێك و پێكی و بێ لادان دروست ببێت؟! كێ تایبەتمەندی یەكانی جۆری خۆی تێدا دابین كردووە تا دووبارەی بكاتەوە ؟! باشە ئەم خواستەی چۆن بۆ دروست بوو، تا بەرژەوەندی خۆی لە نوێبوونەوەی خۆیدا ببینێتەوە؟! ئەگەر ویستێكی شارەزا و بەتوانا و زانا نەبێت كە كاری بەو كارانە هەبێت وە نەخشەڕێگای بۆ دابڕێژێت؟!

پاشان لە دروست بوون و پەیدابوونی یەكەم جارەوە كە ئاشكراو روونە و دەبینرێت، یەكسەر باس لە پەیدابوونی دوهەم جاری دەكات : ﴿وَأَنَّ عَلَيۡهِ ٱلنَّشۡأَةَ ٱلۡأُخۡرَىٰ ﴿٤٧﴾﴾ بێگومان دروستبوونەوەی دووهەم جار غەیب و نهێنی یە ، بەڵام دروستبوونی یەكەم جار بەڵگەیە لەسەر دروستبوونی دووهەم جار، ئەویش بەوەی كە پێشهاتنی ئاسانە، چونكە ئەو زاتەی كە مرۆڤی بە جووت، بە نێرو

مێ دروست کردووە لە نوتفەیەك گەر ویستی لەسەر بوبێت، ئەوە گەشەی کردووە وسەرەنجام بۆتە مرۆڤ، هەر ئەو زاتە بەبێ گومانو دوودڵی زۆر بەچاکیو بە ئاسانی دەتوانێ جارێکی تر دروستی بکاتەوە، دوای ئەوەی بۆتە ئێسكو پروسکی رزیوو، چونکە ئەو ئێسكو پلوسكو روفاتانە لە ئاوی رژاو کەمتر نین، بەڵکو بەڵگەن لەسەر پێشهاتنو رووداني، چونکە ئەو نەخشە رێگایەی کە بە نهێنی ئاراستەی خانەیەکی بچوکی زیندوو دەکات، لەو رێبازە دوور و درێژو سەختەدا بۆ ئەوەی نێرێك یان مێ یەك دروست ببێت، خاوەنی ئەو نەخشەیە دیارە کە کارێکی گرنگی بەم دروستکراوەی هەیە کە لە گەشتی سەرزەویو ژیانی دنیای تێدەپەڕێت، چونکە تەنها لێرە کارەکە تەواو نابێ ، چاکەخواز پاداشتی چاکەکانی بە تەواوەتی وەرناگرێت، هەروەها خراپکارو تاوانبار پاداشتی خراپکاریو تاوانەکانی بە تەواوەتی وەرناگرێت، بەڵکو ئەم نەخشە داڕێژراوە پێویستی بە ژیانێکی تر هەیە تا هەموو کەس مافی خۆی وەربگرێت، یاخود تۆڵەی لێ بسەنرێت.

بێگومان پەیدابوونی یەکەمجاری بەڵگەیە لەسەر پەیدابوونەوەی دوهەم جاری، هەر بۆیە باسی هاتووە بەو شێوەیە: ﴿وَأَنَّهُۥ هُوَ أَغۡنَىٰ وَأَقۡنَىٰ ﴿٤٨﴾﴾

دیارە هەر ئەو زاتەی کە مرۆڤی بەدی هێناوە بۆ هەر کەس ویتسبێتی بە جۆرەها شێوازی دەوڵەمەندیی بێ نیازی کردووە: هەیە ماڵ و سامانی پێبەخشیووە، هەیە تەندروستی، هەیە نەوەی زۆری پێداوە، هەیە نەفس بەرزیو دڵ دەوڵەمەندیی، هەیە بیرتیژی و ژیری، هەیە دەوڵەمەندو دڵخۆشی

کردووە بەوەی کە پەیوەندی بە پەروەردگاریەوە زۆر بەهێزو بتەوە، کە ئەمەیان هیچ بەخششێکی تری ناگاتێ..

هەروەها هەیە لەقیامەتدا ، لە بەهەشتی بەریندا ئەوەندەی پێ دەبەخشێ سەرو سامانی خۆی نازانێ!!

هەروەها هەندێکیش کە ئەو زاتە ویستی وابێ هەژاری دەکاتو بە هەژاری تاقیدەکاتەوە، یاخود لە قیامەتدا هەژارو بێ بەشی دەکات لە هەموو نازو نیعمەتێکی ئەوێ! خەڵکیش هەموو هەژارن و ئاتاجی بەخششەکانی خوای گەورەن کە لە گەنجینە بێ پایانەکانی رزقو رۆزی هەموو جۆریان پێ ببەخشێ، کەواتە هەر ئەو زاتەیە کە دەوڵەمەندی دەبەخشێ، یان هەژاری و کەم دەستی پێش دەهێنێ، ئەمەش شتێکە لەو (واقع) ە هەڵدەقوڵێ کە دەیزانن، کە دڵیان لەلایەتی و چاویان تێبڕیووە، ئەمەش بۆ ئەوەی چاو ببڕنە تاکە سەرچاوەو لە گەنجینە پڕ لە بەرەکەتەکانی داوای پێداویستی یەکانیان بکەن،چونکە گەنجینەکانی تر بەتاڵن لە بەرانبەریەوە!!

﴿ وَأَنَّهُۥ هُوَ رَبُّ ٱلشِّعۡرَىٰ ﴿٤٩﴾ ﴾

(شعری) ئەستێرەیەکە بیست ئەوەندەی خۆر سەنگینترە، رووناکی یەکەی پەنجا ئەوەندەی رووناکی خۆرە، ماوەی نێوان زەوی و ئەو ئەستێرەیە ملیۆن ئەوەندەی ماوەی زەوی و خۆرە، خەڵکانێك هەبوون ئەو ئەستێرەیەیان پەرستووە، خەڵکانێکی تر چاودێریان کردووە وبە ئەستێرەیەکی گرنگیان زانیوە.. جاکاتێ خوای گەورە حەقیقەتەکەی رادەگەیەنێتو پێمان دەفەرموێت کە هەر زاتی خوای پەروەردگار و بەدیهێنەر ئەسێرەی (شعری)یە ، ئەمەش

پەیوەندی بە سەرەتای سورەتەکەو باسی ئەستێرەوە هەیە، بەتایبەت کاتێ کە لە خولگەکەیان دەترازێن و بەردەبنەوە، هەروەها پەیوەندی بە گەشتەکەی پێغەمبەرەوە(ﷺ)هەیە کە خوای گەورە پێی کرد بۆ جیهانە بەرزو بڵندەکان ، هەروەها بیروباوەڕی یەکخواناسی دەچەسپێنێ و بیروباوەڕی شیرکی پوچ و بێ بنەما رادەماڵێت ..

ئا بەو شێوەیە ئەو گەشتە بەنێو دڵ و دەروون و ئاسۆکاندا کۆتایی پێ دێت ، تا گەشتێکی تر دەست پێبکات بە باسی خەڵکانی تیاچووی رابوردوو، کاتێ کە بەهۆی پێغەمبەرانەوە بێدار کرانەوە، کەچی زۆربەیان بڕوایان نەکرد، وەکو موشریك و هاوەڵگەران لە هەموو سەردەمێکدا بە مەرجێ نیشانەی دەستەڵاتداری خوای گەورەو توانای بێ سنوریەتی بەسەر یەکە یەکەی ئەو خەڵکەدا هەمیشە نومایانە.

﴿ وَأَنَّهُۥٓ أَهْلَكَ عَادًا ٱلْأُولَىٰ ﴿٥٠﴾ وَثَمُودَا۟ فَمَآ أَبْقَىٰ ﴿٥١﴾ وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا۟ هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَىٰ ﴿٥٢﴾
وَٱلْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَىٰ ﴿٥٣﴾ فَغَشَّىٰهَا مَا غَشَّىٰ ﴿٥٤﴾ فَبِأَىِّ ءَالَآءِ رَبِّكَ تَتَمَارَىٰ ﴿٥٥﴾ ﴾

ئەم ئایەتانە بە خێرایی گوزەر دەکات بەسەر تیاچوونی هەریەك لەو گەل و هۆزە نالەبارانە، بە شێوازێك کە دەچزێ بە هەست و نەستدا و وەکوئەوەی سیخورمەی لێدەیت!! لەڕاستیدا ئەو کەسەی قورئان دەور دەکاتەوە لە چەندین سورەتدا باسی قەومی عادو ثمود و نوح ی بەرچاو دەکەوێت، هەروەها باسی قەومی شەڕواڵ پیس و بۆگەنی (لوط)یش کە خوای گەورە ژێرەو ژووری کردن و بەرد بارانیشی کردن، ئەوانە بەڵایەکیان بەسەرهات مەگەر هەر بەسەر ئەوان هاتبێ،

بێگومـان لـە سـەدای وشـەکاندا کاولکـاریو وێرانکـاریو بـەڵای گـەورە بـەدی دەکرێت کە هەموو خەڵكو شوێنەواریانی وێران کردووە!!

کەواتە لە کام لە نیعمەتەکانی خوای گەورە گومانتان هەیە، مەگەر لەناوبردنی خـەڵکانی خـراپو بـێ دیـنو سـتەمکارو شـەڕواڵ پـیس نیعمـەت نیـە کـە خـوای گـەورە جـار لـەدوای جـار زەوی لێ پـاك کردۆتـەوە.. {ئومێـدە لـەم سـەردەمەشـدا کوردواتەنی خوای گەورە دەروونی بێتە جۆشو سەرزەوی یەکەی پاك بکاتـەوە لە ستەمکارو بێ دینو شەڕواڵ پیس و داوێن پیسو گەندەڵەکان، چونکە ئەو خوایە هەر ئەو زاتەیە کە ستەمکارانی دێرینی لەناو برد زۆر بە ئاسانی دەتوانێ ستەمکارانی ئەم سەردەمەش لەناو بەرێت} ..

بـەڵێ سـەرەنجام خـوای گـەورە حـەق دەماڵـێ بەسـەر بـەتاڵ و ناحەقیـداو تـەفرو تونـای دەکـات ــ چـونکە ماوەیـەك مۆڵـەت دەدات بـە زاڵـمو سـتەمکاران، تـا ئیمانداران پێدەگەن وتێدەگەن ـ کەواتە نابێ گومانمان لە نیعمەتی لەناوچوونی شەڕ و پایەداری خێر هەبێت.. ئەمەش گوتارێکە روو بە هەموو کەس ، هەموو خاوەن دڵێك، هەموو ئەوانەی کە سەرنجی دروستکراوان دەدەن، چونکە خـەڵکی بە بەڵای دەزانێت ئیماندار بە نیعمەتی دەزانێت !!

پاشان دوای باسی لەناوبردنی قەومە پێشووەکان کە بڕوایان بە پێغەمبەرانو هەڕەشـــەکانیان نـــەکرد، دوای باســـی ویســـتو ئـــیرادەی خـــوای گـــەورە و ئاسـەوارەکانی لـە دەروون و ئاسـۆکاندا، بەشـێوازێکی بـەهێزو تونـد ، پـێش روودانی کارەساتە گەورەکە دەیەوێت خەڵکی بێدار بکاتەوە، بۆیە دەفەرموێت :

﴿هَٰذَا نَذِيرٌ مِّنَ ٱلنُّذُرِ ٱلْأُولَىٰٓ ﴿٥٦﴾ أَزِفَتِ ٱلْـَٔازِفَةُ ﴿٥٧﴾ لَيْسَ لَهَا مِن دُونِ ٱللَّهِ كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾﴾

ئەم پێغمبەرەی کە ئێوە گومانتان لە پەیامو بێدارکەرەوەکانی هەیە، ئەمیش پەیامەکەی هەروەك پەیامە پێشووەکان وایە ! ـ ئەم کۆتا پێغەمبەرە و ـ یەکێکە لە نیشانەکانی نزیکبوونەوەی ڕۆژی قیامەت کە کاتێ بەرپابوو هەمووشت رادەماڵێ، چونکە پێشهاتێکی زۆر سەختو دیژوارە، ئەم پێغەمبەرەمان رەوانە کردووە کە ئاگادارتان بکاتەوە لە نزیکبوونەوەی، کە مەگەر هەرخوا بزانێ چ کارەساتێکەو کەی روودەدات، مەگەر هەر ئەو زاتە بتوانێ زەرەر و زیانی لە باوەڕداران دوور بخاتەوە..

بەڵام لە کاتێکدا ئەومەترسیە بەڕێوەیە، بێدارکەرەوەی دڵسۆزیش بانگتان دەکات بۆ رزگاری ، کەچی بێ باكو بێ منەتن، سەرگەرمی رابواردنی خۆتانن، بێدار نابنەوە، دا ناچڵەکێن ـ زانستی سەردەمو دەزگای ناسای ئەمریکی پێش بینی کارەساتی گەورە دەکات کە لە ئانو ساتدا بۆ زەوی پێش بێتو کۆتایی بە هەموو شتێك بێنێت، بەڵام زۆربەی خەڵك بێ خەمو بێ باکن ..

﴿ أَفَمِنْ هَٰذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾ وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾ وَأَنتُمْ سَامِدُونَ ﴿٦١﴾ ﴾

بە مەرجێ ئەم باسانە زۆر گرنگن، ئەرکی گەورە دەخەنە سەرشانو ئەستۆی خەڵکی، لە هەمان کاتدا ئاراستەیان دەکات بەرەو بەرنامەیەکی تێرو تەواو ..

کەواتە ئەمانە لەچی سەرسامن؟ بەچی پێدەکەنن؟ لە کاتێکدا کە بابەتەکە زۆر گرنگە، ئەرکەکە زۆر سەنگینە، چونکە بەرپرسن لە ژیانی دنیایان .. ئەوەندە ئایندە سەختە گریان بۆی لەپێشترە .. هەر بۆیە وەك داخوازی یەك کە هەموو گەردوون لەگەڵیدا دەنگ دەداتەوە هاوارێك، ئاراستەی دەزگای بیستنو دڵ و

دەروون و ناخیان دەکات، تا فریای خۆیان بکەون، چونکە لەسەر لێواری هەڵدێرن :

﴿ فَٱسۡجُدُواْ لِلَّهِۤ وَٱعۡبُدُواْ ۩ ﴿٦٢﴾ ﴾

بەڕاستی بانگەوازو داخوازی یەکی تەکاندەرە کە لە کۆتایی ئەم سورەتەداو لەم سایەیەدا هاتووە، دوای ئەو هەموو پێشەکی یە دوورو درێژە، کە دڵان دێنێتە لەرزە.

هەر بۆیە کاتی خۆی ئیمانداران، هاوەڵانی پێغەمبەر(ﷺ) فەرمانبەردار بوون خێرا بەڕوودا کەوتن و سوژدەیان برد، سەیر لەوەدایە کە موشریك و هاوەڵگەرانیش کە گوێ بیستی ئەم سورەتە بوون، کە پێدەچێ پێغەمبەر(ﷺ) بە دەنگی پڕ لە سۆزو موبارەکی خوێندبێتیەوە، ئەوانیش بێ پەروا سوژدەیان بردووە، لە کاتێکدا کە ئەوان گومانیان لە (وحی)، لە قورئان هەبوو، قسەیان هەبوو لەسەر خوداو لەسەر پێغەمبەرەکەی(ﷺ) !!

دیارە سوژدەکەبان بەهۆی سەدای بەردەوامی ئایەتەکانی قورئان و کاریگەریی لەسەر دڵیان؛ بۆیان پێش هات، بە تایبەت کاتێ کەلە کۆتایی سورەتەکەدا فەرمان بە سوژدە هاتووەو پێغەمبەریش(ﷺ) سوژدەی بردووە، ئەوسا ئیتر کەس خۆی بۆ نەگیراوەو تێکڕا ئامادەبووان بە باوەڕدار و موشریکەوە سوژدەیان بردووە، چونکە نەیانتوانی بەرانبەر کاریگەریی بەهێزی ئایەتەکان خۆیان بۆ بگیرێت، پاشان کە هاتنەوە هۆش موشریکەکان سەرسامبوون لە سوژدە بردنەکەیان .

بەڵام مەخابن دواتر روایەتی زۆر هەڵبەسترا دەربارەی ئەو پێشهاتەو هۆكاری سەیرو سەمەرەی بۆ تاشراو دەروون نەخۆشەكان لە ئەوسا و ئێستادا لێكدانەوەی هەڵەیان لۆكرد. كە بەپێویستی نازانین باسی بكەین، رۆژهەڵات ناسەكانیش بە نەزانین یان بە مەبەست قۆستیانەوە!!

بەڵام لای من روونە كە موشریكەكان سوژدەیان بردووە و بوونە هۆی گەڕانەوەی كۆچبەران لە حەبەشە. {چونكە هەواڵیان پێ گەیشت كە دانیشتوانی مەككە موسڵمان بوون!! }.جا لێرەدا باسی گەڕانەوەی كۆچبەران بۆ مەككەو دواتر گەڕانەوەیان بۆ حەبەشە لەگەڵ چەندەها كەسی تردا ناكەین،،

بەڵكو دەمەوێت باسێك لەو سوژدەیە بكەم..

لە ڕاستیدا من ماوەیەك لێكۆڵینەوە و بەدواداچوونم بۆ هۆكاری ئەو سوژدەیە كرد لەلایەن موشریكو هاوەڵگەرانەوە، جاری وا هەبوو لە دڵی خۆمدا دەموت : رەنگە هەر ڕووی نەدابێت .. تا رۆژێكی لەگەڵ هەندێ لە برایاندا خەریكی قسەو باس بووین، كتوپڕ گوێ بیستی كەسێك بووین لە نزیكمانەوە سورەتی (النجم)ی دەوردەكردەوە، قسەكانمان بڕی‌و بێ دەنگ بووین و گوێمان بۆ هەڵخست، قورئان خوێنەكەش بە دەنگێكی كاریگەرو بە جوانی دەیخوێند..

وردە وردە چوومە ناو ئەو باسانەوە كە دەیخوێندەوە، ژیام لەگەڵ دڵی محمد(ﷺ) كاتێ كە گەشتی كرد بۆ جیهانە بڵندەكان ..

لە خزمەتیا بووم كاتێ كە فریشتە جوبرەئیلی بینی لە شێوەی فریشتەییدا(سڵاوی لێ بێت)، وە پێكەوە شەوڕەوی میعراجیان كرد، ژیام لە خزمەتیا لەو گەشتە بڵندو رەهاو مەزنەدا، تا گەیشتنە (سدرة المنتهى) و (جنة

المأوى) چەندە بیرکردنەوەم توانی، وە بۆچوونم بۆی چوو، چەندە هەست و نەستم توانی لەخۆی بگرێت لە خزکەتیاندا بووم..!!

ئینجا گوێ بیستی باسی فریشتەکان بووم کە موشریکەکان چۆنیان دەناسن، چۆن دەیانپەرستن و کێشەیانە دەربارەیان داخۆ نێر بن یا مێ؟!

ئینجا باسەکان چوو بۆ سەر باسی مرۆڤ و پەیدابوونی لە خاکی زەویدا دواتر باسی پەیدابوونی کۆرپەلە لە سکی دایکاندا، هەروەها زانستی خوای گەورە و گرنگی پێدانی بەم مرۆڤە بچوك و بێ دەستەڵاتە ..

من موچڕکە بە گیانمدا دەهات بە تایبەت دەربارەی نهێنی و شاراوەکان کە هەر خوای گەورە پێی دەزانێ، هەروەها کارو کردەوە تۆمارکراوەکان کە بێ لێپرسینەوە و پاداشت نیە، سەرەنجام گەڕانەوەی یەکجاریی بۆلای خوای گەورە .. هەروەها دیمەنی خەڵکێکی بێ شومار هاتنە بەرچاوم کە قاقا پێدەکەنین، خەڵکێکی بێ شوماریش بە کوڵ دەگریان ..

هەروەها دیمەنی بێ شوماری مردووان و کاروانی بێ شوماری زیندووەکان، هەروەها دیمەنی ئەو نوتفەیەی کە لە تاریکستاندا رێڕەوی خۆی دەگرێتە بەرو بەرەوپێش دەچێت و هەنگاو دەنێ و وردە وردە نهێنی یەکانی خۆی دەردەخات و سەرەنجام دەبێتە کۆرپەلەیەکی نێر یا مێ !! .

ئینجا باسی دروستکردنەوەی مرۆڤ لەو جیهان سەرنجی راکێشام ، هەروەها تیاچوونی قەومە نالەبارەکان، بە تایبەت شەڕواڵ پیس و بەدڕەوشتەکان کە چۆن بوون بە پەند!!

سەرەنجام گوێ بیستی کۆتا ئاگاداری پێش کارەسات بووم کاتێ کە ئەم ئایەتانەی خوێندەوە :

﴿ هَٰذَا نَذِيرٌ مِّنَ ٱلنُّذُرِ ٱلْأُولَىٰٓ ﴿٥٦﴾ أَزِفَتِ ٱلْـَٔازِفَةُ ﴿٥٧﴾ لَيْسَ لَهَا مِن دُونِ ٱللَّهِ كَاشِفَةٌ ﴿٥٨﴾ ﴾

دواتر هەستم کرد کۆتا هاوارو بێداری یە ، هەموو گیانم هاتە جۆش و خرۆش لەبەردەم ئەم کۆتا ئاگاداری یە سامناکەدا:

﴿ أَفَمِنْ هَٰذَا ٱلْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ ﴿٥٩﴾ وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ ﴿٦٠﴾ وَأَنتُمْ سَٰمِدُونَ ﴿٦١﴾ ﴾

دواتر هەر کە گوێ بیستی کۆتا ئایەت بووم ﴿ فَٱسْجُدُوا۟ لِلَّهِ وَٱعْبُدُوا۟ ۩ ﴿٦٢﴾ ﴾ دڵە لەرزێ گەیشتە هەموو ئەندامەکانی جەستەم و بوو بە شتێکی موجەسەم و خۆم بۆ نەگیرا، هەموو گیانم هاتە ژان و پەشۆکان، دەستەڵاتم بەسەر خۆمدا نەما، ئەسرین بە خوڕەم لە دیدەم دەهاتەخوارێ ، هەرچەندە زۆر هەوڵمدا خۆم بگرم[1] .

جا کە ئەمە لەو کاتەدا لە خۆم روویدا بۆم دەرکەوت کە رووداوی سوژدەبردنی موشریکەکان لەگەڵ ئیمانداراندا حەقیقەتی هەیە و روونکردنەوەی ئاسانە ..

ئەویش لە توێی کاریگەریی و دەستەڵاتی ئەم قورئانەدایە ، چونکە رێڕەوی ئایەتەکان و شێواز و داڕشتنیان تەکاندەرە، خۆ ئەمە یەکەمجار نەبوو ئەم سورەتە بخوێنم، یان گوێ بیستی بم، بەڵام ئەمجارە ئەو کاریگەرییەی هەبوو لەسەرم، وە ئەو حاڵەتەی بۆ پێش هێنام.. ئەمەش یەکێکە لە نهێنی یەکانی قورئان..

---

[1] خوێنەری بەڕێز، کێ دەڵێ کاتێ تۆ ئەم چەند دێڕە دەخوێنیتەوە منیش لەژێر خاکدا نیم .. لێت ناشارمەوە مەگەر خوا بزانێ بەندەش لەگەڵ . سید . ی ئازیزدا چەندە ئەسرینم رشت کاتێ کە تەرجەمەی ئەو هەست و نەستە پیرۆزەیم دەکرد، منیش خۆم بۆ نەگیرا سوژدەم برد ، ئەسرین سارێژبوو لە دیدەم تا خوا حەز بکات .. سا خوایە گیان ئەو ئەسرینانەمان بخەیتە تەرازووی چاکەکانمانەوە و بیکەیتە قەڵغان لە ئاگری دۆزەخ .

لەڕاستیدا هەندێ کاتی تایبەت هەیە؛ ئیماندار خۆی بۆ ئامادە نەکردووە، بەڵام دەبینی ئایەتێك ، یان سورەتێك کارلێك دروست دەکات لەگەڵ ناخ و دڵ و دەروونـدا و بەو شێوەیە کاریگەری دادەنێ ، ڕۆح و جەستە ئاوێتەی یەکدی دەبن و ئەوە ڕوودەدا کە باسم کرد ..

دیارە حاڵەتێك بەو شێوەیە کاریگەریی لەسەر ئامادەبووان داناوە، کاتێ کە محمد(ﷺ) بە دل و بە کوڵ و بە دەنگە پڕ لە سۆز و سازەکەی، ئەم سورەتەی خوێندۆتەوە، کارلێکی تەواو لە ناخیدا دروست بووە بەرانبەر ئایەتەکانی، دەنگی پیرۆزی کاریگەریی داناوە لەسەر هەموو گوێ بیستان، لەبەر ئەوە کاتێ کە فەرمانی خوای گەورە دەفەرموێت هەمووان گوێ بیستی دەبن.. پێغەمبەر (ﷺ) سوژدە دەبات و سەرجەم ئامادەبووان سوژدە دەبەن..

لەوانەیە یەکێك بڵێ : تۆ باسی حاڵەتێك دەکەیت کە لە خۆت رویداوەو ئەزموونێکە بۆ خۆت پێش هاتووە، لەکاتێکدا کە تۆ موسڵمانیت، باوەڕت بە قورئان هەیە وکاریگەریی تایبەتی لەسەر تۆ داناوە .. بەڵام زۆربەی ئامادەبووانی ئەو کاتە موشریك بوون و باوەڕیان پێی نەبووە؟!

جا لێرەدا دوو تێبینی گرنگە بیخەینە ڕوو لەبەرانبەر ئەو بۆچوونەدا:

تێبینی یەکەم: بیرمان نەچێت ئەوەی ئەو کاتە قورئانی خوێندووە محمدی پێغەمبەر بووە(ﷺ) کە راستەوخۆ لە سەرچاوەکەی وەری گرتووە، لەگەڵیا ژیاوە و بەو ژیاوە، ئەوەندە خۆشەویست و نازدار بووە لای کاتێ گوێ بیستی کەسێك بووبێ کە لە ماڵەوە دەوری دەکاتەوە، هەنگاوەکانی هێواش کردۆتەوە و لەلایەکی دەرگاکەوە وەستاوە و گوێی بۆ رادێراوە تا لێبۆتەوە !! بەتایبەت لەم

سورەتەدا ئەو چرکەساتانەی هاتۆتەوە یاد کە لە جیهانە بەرزو بڵندەکاندا بردیە سەر، لە خزمەت بەدیهێنەری زەمان و مەکاندا، ئەو یادی گەشتەکەی دەکرد لەگەڵ جوبرەئیلی ئەمیندا، لەسەر شێوازەکەی خۆی ـ کە ئاسۆی پڕکردبوو ـ بەڵام من لە قورئان خوێنێك گوێ بیستی ئەم سورەتە بووم .. بێگومان جیاوازی یەکە زۆر فراوانە .

تێبینـــی دوهـــەم : ئـەو موشـریکانە ئەوەنـدەش دڵمـردوو نـەبوون کـە قورئـان کاریگەریی نەبێت لە سەریان و موچوڕکە و تەزوو نەیەت بە گیانیاندا، بەتایبەت ئـــەوان راســـتەوخۆ گـــوێ بیســـتی محمـــد(ﷺ) دەبـــوون، بـــەڵام عینـــادیو سەرسەختیو گێلی وای لێ کردبوون کە تەسلیم نەبنو باوەڕ نەهێنن ..

ئەم دوو ڕوداوەش شایەتن لەسەر ئەوەی کە قورئان، یاخود نزای پێغەمبەر(ﷺ) کاریگـەریی هـەبووە لەسـەریان و بڕوایـان پێـی هـەبووە .. بـۆ نموونـە: ڕۆژێـك (عتبە)ی کوڕی (أبو لهب) بڕیاری دا کە بچێت بۆ خزمەت پێغەمبەر(ﷺ) وە دڵـی ئـازار بـدات بـەوەی کـە بـە شـێوازێکی نادروسـت ڕەخنـە لـە خـوای پـەروەردگار بگرێت، کاتێ کە چوو ، وە ئەوەی کە لە دڵیدابوو وتی : پێغەمبـەر(ﷺ) نـزای لێ کـردو فـەرمووی : خوایـە دڕندەیـەك لـە دڕنـدەکانتی بـۆ بنێرە..دواتـر گەڕایـەوە بۆلای باوکیو چی وتبوو بۆی گێڕایەوە،(أبو لهب) لێـی پرسـی : ئـەی چـی وت ؟(عتبە) وتـی : نزای لێ کردم و وتـی : خوایە دڕندەیەك لە دڕندەکانتی بۆ بنێرە.. (أبو لهب) ترس چووە دڵی و وتی : کوڕم بەخوا نزاکەی گیرایە!.

کاتێ کە لەگەڵ کارواندا کوڕەکەی چووبۆ سەفەر لە خەڵوەتگەکەی (راهب) ێك لایانـدا .. (راهب)ەکە وتـی: ئـەوە عـەرەبینـە بۆچـی هـاتوون بـۆ ئێـرە؟! ئـەم نـاوە وەکو رانە مەڕ شێری لێیـە .. (أبو لهب) رووی کـردە کاروانچیان و وتـی : ئێـوە دەزانـن مـن پیربـووم و مـافم بەسـەرتانەوە هەیـە ، ئـەو کابرایـەش ـ مەبەسـتی

پێغەمبەر(ﷺ) بوو ـ نزایەکی لە کوڕەکەم کردو؛ دەترسم گیرا بوێت، هەرچیتان پێیە بیبەن بۆ خەڵوەتگەکە، جێگایەك لە ناوەڕاستا بۆ کوڕەکەم داخەن، جێگەی خۆشتان بەدەوریدا، کاتێ ئەوەمان کرد ـ شەو ـ شێرێك هات بۆنی یەکە یەکەمانی کرد ، پاشان بازیدا بۆ ناوەڕاست و بۆنێکی (عتبە)ی کرد، پەلامارێکی داو سەری ورد و خاش کرد.. (أبو لهب) کە حاڵەتەکەی بینی وتی : زانیم ئەو لە نزای محمد رزگاری نابێت!!

ئەوە (أبو لهب) کە زۆر دوژمنایەتی پێغەمبەری کرد و سورەتی (المسد) دەربارەی نازڵ بوو، ئاوا بڕوای بە پاکی و گیرابوونی نزای پێغەمبەر(ﷺ) هەبوو رووداوی دوهەمیش کە لە شوێنێکی تردا بە درێژی باس کراوە ، هەندێ روایات دەڵێت (عتبە)ی کوڕی (ربیعە) بووەو هەندێکیش دەڵێن (ولید)ی کوڕی (مغیرە) بووە کاتێ پێشنیاری سەرۆکایەتی و سامان و کیژی ناوازە دەکەن بۆ پێغەمبەر(ﷺ) ، ئەویش دوای لێبوونەوەیان (١٣)ئایەتی سەرەتای سورەتی (فصلت) دەخوێنێتەوە تا دەگاتە : ﴿ فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِّثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾ ﴾..

کابرا دادەچڵەکێت و دەست دەنێ بە زاری پێغەمبەردا و بە ترسەوە دەگەڕێتەوە بۆ لایان و دەڵێت : محمد درۆ ناکات .. ترسام سزایەکی سەخت یەختان بگرێت !!

ئا بەو شێوەیە هەندێ کەسیان متمانەیان بە قورئان و بە محمد(ﷺ) هەبووە ، بەڵام سەرسەختی و خۆ بە شت زانین رێگری لێ کردوون، کەواتە ئەو جۆرە کەسانە کە گوێ بیستی سورەتی (النجم) دەبن لە زاری پیرۆزی (محمد)ەوە(ﷺ) دوور نیە کاریگەری هەبووبێت لەسەریان و خۆیان بۆ نەگیرابێ و لەگەڵ سوژدە بەراندا سوژدەیان برد بێت ..

ـ بەڵام دواتر کوردواتەنی گەڕاونەتەوە سەر بای بەڕەی کۆن ـ